

COMMISSIE VAN TOEZICHT
BETREFFENDE
DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

TOEZICHTSRAPPORT

inzake

EERDERE AANBEVELINGEN
VAN DE COMMISSIE
BETREFFENDE DE AIVD

CTIVD nr. 30b

11 april 2012

COMMISSIE VAN TOEZICHT
BETREFFENDE
DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

CTIVD nr. 30b

TOEZICHTSRAPPORT
Inzake eerdere aanbevelingen van de Commissie betreffende de AIVD

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	1
2	Het onderzoek van de Commissie	1
3	Algemene indruk.....	3
3.1	<i>Toezeggingen</i>	3
3.2	Aanbevelingen die niet over zijn genomen door de minister	3
3.2.1	Observatie van personen met een bijzondere maatschappelijke functie	3
3.2.2	Stomme tap en sms-berichten	4
3.2.3	Bevriezingslijsten en exacte treffers	4
3.2.4	Onrechtmatige telefoontaps	5
4	Veiligheidsonderzoeken.....	6
4.1	<i>Naslagen</i>	6
4.2	<i>Beleid ter beoordeling</i>	7
4.3	<i>Samenwerking met de MIVD</i>	8
5	De CT Infobox.....	10
5.1	<i>Wettelijk kader voor de CT Infobox</i>	11

5.1.1	Achtergrond van de aanbeveling	11
5.1.2	Het vervolg	13
5.2	<i>Opnemen en afvoeren van personen</i>	15
6	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale inlichtingendiensten	16
7	Aanmerken nieuw inlichtingenmiddel als bijzondere bevoegdheid	19
8	Slotopmerking	19
9	Conclusies	20
	Bijlage: compilatie van aanbevelingen (d.d. 28 november 2011)	23

COMMISSIE VAN TOEZICHT
BETREFFENDE
DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

CTIVD nr. 30b

TOEZICHTSRAPPORT

Inzake eerdere aanbevelingen van de Commissie betreffende de AIVD

1. Inleiding

De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (hierna: de Commissie) doet in haar toezichtsrapporten over de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) aanbevelingen. Wanneer de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het rapport van de Commissie doorzendt aan de Tweede Kamer, reageert deze op de aanbevelingen. In het overgrote deel van de gevallen neemt de minister de aanbeveling van de Commissie over. Dit is verheugend te noemen, doch doorslaggevend is in deze dat de aanbevelingen van de Commissie daadwerkelijk 'landen' in de organisatie op de werkvloer. Daarom gaat de Commissie in dit rapport na hoe de AIVD deze aanbevelingen uit de rapporten 11 t/m 20 (voor zover deze de AIVD betreffen) van de Commissie ter hand heeft genomen.

2. Het onderzoek van de Commissie

De Commissie heeft dit onderzoek op 20 april 2010 aangekondigd bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal. Hierop heeft zij het hoofd van de AIVD gevraagd een eerste inventarisatie te maken van de wijze waarop de dienst de aanbevelingen uit de genoemde rapporten ter hand heeft genomen. Deze inventarisatie is voor de Commissie het uitgangspunt geweest voor verder onderzoek. Bij sommige aanbevelingen bestond dit louter uit het nagaan of een bepaalde werkinstructie was aangepast. Bij een aantal aanbevelingen volstond dit niet en kon pas aan de hand van gesprekken en dossieronderzoek een helder beeld worden verkregen van de uitvoeringspraktijk. Waar het de uitvoering van operationele processen betreft, heeft de Commissie zich een beeld gevormd van de praktijk aan de hand van steekproeven. Zij heeft tevens gesprekken gevoerd met medewerkers van de AIVD en het hoofd en enkele medewerkers van een Regionale Inlichtingendienst (RID).

De AIVD heeft de Commissie een update van de inventarisatie doen toekomen op 28 november 2011. Deze is als bijlage bij het rapport opgenomen.

In dit rapport worden de aanbevelingen uit de volgende rapporten behandeld:

- de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD (2007);¹

¹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 11b inzake de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II 2006/07*, 29 876, nr. 21 (bijlage).

- de Contra Terrorisme Infobox (2007);²
- de uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND (2007);³
- het onderzoek naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden (2007);⁴
- de samenwerking met de RID'en resp. de KMar (2007);⁵
- de afwegingsprocessen met betrekking tot Mohammed B. (2008);⁶
- de inzet van de af luisterbevoegdheid en de signaalinterceptie (2009);⁷
- de financieel-economische onderzoeken (2009).⁸

Het betreft in totaal 35 aanbevelingen.

In het rapport inzake de afwegingsprocessen van de AIVD met betrekking tot Mohammed B. heeft de Commissie geen aanbevelingen opgenomen.

Onderwerp van het onderzoek vormen de aanbevelingen die door de minister van BZK zijn overgenomen. De (enkele) aanbevelingen van de Commissie waarbij dit niet het geval is, zijn door de Commissie niet verder onderzocht. Zij worden kort toegelicht in paragraaf 3.

Het onderzoek is afgerond op 16 januari 2012. De Commissie heeft het rapport opgesteld op 8 februari 2012. De minister van BZK heeft hierop gereageerd bij brief d.d. 15 maart 2012, bij de Commissie binnengekomen op 20 maart 2012. Dit heeft niet geleid tot wijzigingen. Op 11 april 2012 heeft de Commissie het rapport vastgesteld.

Vanuit het oogpunt van leesbaarheid heeft de Commissie ervoor gekozen niet iedere aanbeveling te bespreken in het rapport. Gekozen is voor een weergave van de algemene indruk in paragraaf 3. Enkele belangrijke onderwerpen worden besproken in de navolgende paragrafen: veiligheidsonderzoeken (paragraaf 4), de Contra Terrorisme Infobox (CT Infobox) (paragraaf 5) en de samenwerking met de Regionale Inlichtingendiensten (paragraaf 6). In paragraaf 7 wordt kort aandacht besteed aan een aanbeveling over een nieuw inlichtingenmiddel. In paragraaf 8 zijn de conclusies van het rapport weergegeven. Wat de aanbevelingen betreft die niet specifiek in de paragrafen 3 tot en met 7 worden besproken kan worden volstaan met hetgeen de minister en de AIVD hebben gesteld in de inventarisatie, die als bijlage bij dit rapport is opgenomen.

Het rapport bevat geen geheime bijlage.

² Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 12 inzake de Contra Terrorisme Infobox, *Kamerstukken II* 2006/07, 29 924, nr. 16 (bijlage).

³ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 13 inzake de uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND, *Kamerstukken II* 2006/07, 29 924, nr. 19 (bijlage).

⁴ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 14 inzake het onderzoek van de AIVD naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden (waaronder spionage), *Kamerstukken II* 2006/07, 29 924, nr. 18 (bijlage).

⁵ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 16 inzake de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee, *Kamerstukken II* 2009/08, 29 924, nr. 22 (bijlage).

⁶ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 17 inzake de afwegingsprocessen met betrekking tot Mohammed B., *Kamerstukken II* 2007/08, 29 854, nr. 22 (bijlage).

⁷ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 19 inzake de toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie), *Kamerstukken II* 2008/09, 29 924, nr. 29 (bijlage).

⁸ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 20 inzake de financieel-economische onderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II* 2008/09, 29 924, nr. 35 (bijlage).

3. Algemene indruk

In het algemeen kan worden onderscheiden in aanbevelingen van de Commissie die resulteren in een toezegging van de minister en aanbevelingen die niet door de minister zijn overgenomen.

Ook kan sprake zijn van geheime aanbevelingen, hoewel de Commissie hier terughoudend gebruik van maakt. Van de 35 aanbevelingen die de Commissie heeft gedaan in de rapporten 11 t/m 20 (voor zover zij de AIVD betreffen) zijn er twee geheim. De geheime aanbevelingen betreffen beide een oproep aan de dienst om zorgvuldigheid te betrachten in de juridische omlijsting van een bepaalde praktijk. Ten aanzien van beide onderwerpen heeft de AIVD uiteengezet hoe de dienst hieraan wil voldoen. Daar beide onderwerpen uitgebreid aan bod zijn gekomen in de geheime bijlagen van het recent gepubliceerde rapport over de uitvoering van de inlichtingentaak buitenland en het binnenkort te publiceren rapport over de inzet van de af luisterbevoegdheid en Sigint in de periode van september 2010 t/m augustus 2011, heeft de Commissie ervoor gekozen deze niet opnieuw te bespreken in dit rapport.

3.1 Toezeggingen

De Commissie heeft in het algemeen de indruk dat de toezeggingen van de minister van BZK door de AIVD goed worden uitgevoerd. Tegelijk constateert zij dat de implementatie van enkele beleidsprocessen traag verloopt, te weten de processen beschreven in de paragrafen 4.2, 4.3, 5.1 en 7. In de paragrafen 4 tot en met 7 zal de Commissie ten aanzien van enkele (grote) onderwerpen ingaan op de uitvoering van de aanbevelingen. Ten aanzien van de overige onderwerpen heeft de Commissie gemeend dat kan worden volstaan met hetgeen door de minister van BZK en de AIVD hierover wordt gesteld in de bijlage bij dit rapport.

3.2 Aanbevelingen die niet over zijn genomen door de minister

Ten aanzien van vier (openbare) aanbevelingen heeft de minister van BZK aangegeven deze niet over te willen nemen. Zoals hieronder is uiteengezet, zijn de kwesties als zodanig voor het merendeel inmiddels opgelost.

3.2.1 Observatie van personen met een bijzondere maatschappelijke functie

In het rapport over het onderzoek naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden heeft de Commissie aanbevolen het toestemmingsniveau voor de observatie van personen met een bijzondere maatschappelijke functie te verhogen.⁹ De minister stelde in reactie op deze aanbeveling dat dit de slagvaardigheid van de AIVD zou schaden enodeloos beslag zou leggen op de tijd van de minister en die van het hoofd van de AIVD. De minister gaf aan wel het hoofd van de AIVD te hebben geïnstrueerd waakzaam te zijn ten aanzien van gevallen die desondanks toestemming van een hoger niveau behoeven. De Commissie heeft inmiddels vastgesteld dat de AIVD ten behoeve van dit laatste een aanpassing in het handboek heeft opgenomen. Hiermee beschouwt de Commissie de kwestie als afgedaan.

⁹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 14 inzake het onderzoek van de AIVD naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden (waaronder spionage), *Kamerstukken II 2006/07*, 29 924, nr. 18 (bijlage), p. 8-9.

3.2.2 Stomme tap en sms-berichten

Een andere aanbeveling van de Commissie die de minister van BZK niet wenste over te nemen betreft het meezenden van sms-berichten door providers wanneer door de AIVD een zogenaamde stomme tap is geplaatst.¹⁰ In het rapport over de inzet van art. 25 en 27 Wiv 2002 constateerde de Commissie dat dit gebeurde terwijl de toestemming ex artikel 28 Wiv 2002 die nodig is voor een stomme tap niet het kennismaken van de inhoud van communicatie omvat. Derhalve heeft de Commissie de AIVD dringend aanbevolen om bij een stomme tap de minister van BZK om toestemming te vragen op de wijze die in artikel 25 Wiv 2002 is voorgeschreven, en die wel ziet op de inhoud van communicatie.¹¹ De minister gaf in de reactie aan deze opvatting van de Commissie niet te volgen, daar het de AIVD niet kon worden verweten dat providers meer verstrekken dan gevraagd. Desalniettemin zou met de providers in contact worden getreden om de bovengenoemde handelwijze te voorkomen, aldus de minister. De Commissie constateert dat dit is gebeurd. Uit een door de Commissie uitgevoerde steekproef komt naar voren dat sms-berichten niet meer worden meegezonden in het geval van een stomme tap. Hiermee is voor de Commissie de zaak afgedaan.

3.2.3 Bevriezingslijsten en exacte treffers

De Commissie heeft in het rapport over financieel-economische onderzoeken aangegeven het wenselijk te vinden dat ten aanzien van de bevriezingslijsten zowel bij mogelijke als bij exacte treffers het advies van de AIVD gevraagd wordt.¹² De Commissie constateerde dat bij exacte treffers de dienst niet werd geconsulteerd. Dit lijkt echter wel aangewezen vanuit het oogpunt van de zorgvuldigheid die past bij het uitvoeren van een ingrijpende maatregel als bevriezing, en wel in het bijzonder vanwege het geregeld geconstateerde gebrek aan voldoende identificerende criteria in de bevriezingslijsten, zo gaf de Commissie aan.¹³ De minister heeft aangegeven de aanbeveling niet op te volgen, daar op de financiële instellingen de verplichting rust om bij een exacte treffer direct over te gaan tot bevriezing van de tegoeden en dat niet het risico mag worden genomen dat in de tussentijd tegoeden aan de rekening worden onttrokken. Bovendien, zo stelt de minister, komen uiteindelijk ook de exacte treffers bij de AIVD terecht. Indien de dienst erachter komt dat geen sprake is van een exacte treffer, dan wordt dit via een ambtsbericht aan het ministerie van Financiën gemeld.

De Commissie stelt voorop dat met de genoemde aanbeveling niet de verplichting van banken om direct te bevriezen wordt doorkruist. In die zin wordt de aanbeveling door de minister niet juist opgevat. De Commissie constateerde in haar onderzoek dat bij exacte treffers geen advies werd ingewonnen bij de AIVD, doch dat de dienst enkel op de hoogte

¹⁰ Met behulp van een stomme tap verkrijgt de AIVD gegevens over onder meer de data en tijdstippen waarop iemand heeft gebeld en met welke telefoonnummers het contact heeft plaatsgevonden. Van de inhoud van de communicatie wordt niet kennis genomen.

¹¹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 19 inzake de toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie), *Kamerstukken II 2008/09*, 29 924, nr. 29 (bijlage), p. 8-10.

¹² De Verenigde Naties en de Europese Unie onderhouden lijsten met daarop personen en organisaties wiens tegoeden dienen te worden bevroren. De AIVD speelt een rol in het leveren van informatie aan de Nederlandse regering om personen te kunnen aanbrengen dan wel te laten verwijderen van de lijsten.

¹³ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 20 inzake de financieel-economische onderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II 2008/09*, 29 924, nr. 35 (bijlage), p. 23-25.

werd gesteld zonder dat een advies werd gevraagd. De Commissie achtte dit vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid onwenselijk. De AIVD heeft aangegeven dat in de huidige opzet alle treffers, dus ook exacte, worden nagegaan door de AIVD. De Commissie stelt vast dat het interne beleid dit inderdaad aangeeft. Hiermee is voor de Commissie ook deze zaak afgedaan.

3.2.4 Onrechtmatige telefoontaps

De Commissie heeft op verschillende plekken in haar rapport betreffende het aftappen en de signaalinterceptie geconstateerd dat taps niet conform de wettelijke vereisten zijn ingezet.¹⁴ Hierbij zijn gegevens naar het oordeel van de Commissie ten onrechte verwerkt. De Commissie heeft de AIVD aanbevolen om de gegevens van deze vijf operaties conform artikel 43 lid 2 Wiv 2002 te verwijderen en te vernietigen.

In de reactie heeft de minister toegezegd de gegevens uit één operatie te verwijderen en te vernietigen. De minister deelde de conclusie van de Commissie dat in dit geval ten onrechte door de AIVD niet tussentijds toestemming was gevraagd voor het invoegen van een nieuw nummer van een *non-target* in een bestaande operatie. De minister heeft in de reactie aangegeven de conclusies van de Commissie over de overige door de Commissie genoemde vier operaties niet te delen.

De Commissie heeft in het rapport gesteld dat de inzet van een bijzondere bevoegdheid tegen een *non-target* een zeer zwaar middel is.¹⁵ De AIVD dient zeer terughoudend te zijn met het gebruik van dit middel. In twee operaties was de inzet van artikel 25 Wiv 2002 tegen *non-targets* naar het oordeel van de Commissie niet proportioneel. De minister heeft aangegeven het algemene uitgangspunt van grote terughoudendheid te onderschrijven, doch van oordeel te zijn dat deze twee operaties wel proportioneel waren.

In één van beide operaties ging het om een tap op een verschoningsgerechtigd *non-target*.¹⁶ De Commissie had hieromtrent in het algemeen gesteld dat het vrijwel nooit te rechtvaardigen is om een tap in te zetten op een verschoningsgerechtigd *non-target*, aangezien het een exceptioneel zware inbreuk is. Als uitzondering hierop kon de Commissie zich vooralsnog slechts de situatie indenken waarin er aanwijzingen zijn dat een dreiging voor de nationale veiligheid op korte termijn wordt geconcretiseerd door (een) gewelddadige actie(s) en de informatie die nodig is voor onderzoek uitsluitend kan worden verkregen via de inzet van een bijzondere bevoegdheid tegen een verschoningsgerechtigde. De minister was van oordeel dat dit standpunt te ver ging. Hiermee zou een dergelijke bijzondere bevoegdheid in het kader van de veiligheidstaak vrijwel nooit en in het kader van de inlichtingentaak buitenland nimmer mogen worden ingezet. De minister achtte dit een onaanvaardbare beperking in het effectief functioneren van de AIVD, hetgeen (uiteindelijk) de nationale veiligheid ernstig zou kunnen schaden. De AIVD diende volgens de minister wel alertheid en terughoudendheid te betrachten bij de inzet van bijzondere bevoegdheden

¹⁴ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 19 inzake de toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie), *Kamerstukken II* 2008/09, 29 924, nr. 29 (bijlage), p. 25, 28-29 en 30.

¹⁵ *Non-targets* zijn personen uit de omgeving van een *target*, doch zijn zelf geen *target* van de AIVD. Onder omstandigheden is het mogelijk tegen *non-targets* bijzondere bevoegdheden in te zetten.

¹⁶ Verschoningsgerechtigden genieten bijzondere rechten vanwege de geheimhouding die hun beroep met zich meebrengt. Te denken valt aan artsen en advocaten.

jegens verschoningsgerechtigde *non-targets*. In de onderhavige operatie was deze afweging volgens de minister op de juiste wijze gemaakt.

De Commissie oordeelde dat in twee operaties de inzet van artikel 25 Wiv 2002 in het kader van de inlichtingentaak buitenland niet proportioneel was.¹⁷ De minister gaf in haar brief aan dit oordeel niet te delen en de parlementaire Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (Commissie IVD) hieromtrent nader te informeren. Eén van deze twee operaties was op het moment dat het rapport werd gepubliceerd al beëindigd, een andere operatie liep nog door en bleef doorlopen. De Commissie heeft in haar rapport over de inlichtingentaak buitenland van de AIVD opnieuw gesteld dat deze operatie niet proportioneel en daarmee onrechtmatig was.¹⁸ De minister gaf in reactie hierop aan dit oordeel niet te onderschrijven. Niettemin heeft de AIVD na een evaluatie, om andere redenen, alsnog besloten deze operatie te beëindigen.

De minister heeft gesteld de aanbeveling van de Commissie voor wat betreft de verwijdering en vernietiging van gegevens verwerkt in het kader van deze vier genoemde operaties niet na te zullen leven. De Commissie betreurt het dat de minister ten aanzien van deze operaties een andere afweging maakt en blijft van oordeel dat tot het verwijderen en vernietigen van de in dit kader verwerkte gegevens moet worden overgegaan.

4. Veiligheidsonderzoeken

Volgens de Wet veiligheidsonderzoeken kan iemand pas een vertrouwensfunctie bekleden indien een veiligheidsonderzoek positief is afgerond en een Verklaring van Geen Bezwaar (VGB) is verstrekt. In het civiele domein worden deze veiligheidsonderzoeken uitgevoerd door de AIVD en wordt door de minister van BZK (in bepaalde gevallen gemandateerd aan de AIVD) de beslissing genomen een VGB al dan niet te verstrekken. Een veiligheidsonderzoek bestaat uit een aantal naslagen in (geautomatiseerde) gegevensbestanden en in bepaalde gevallen ook uit gesprekken met de betrokkene en personen uit diens omgeving.

In het rapport over de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD uit mei 2007 deed de Commissie een aantal aanbevelingen. Deze hadden betrekking op de naslagen in gegevensbestanden, het voorzien in een beleidsregeling voor de beoordeling van justitiële gegevens en het komen tot meer samenwerking en afstemming met de MIVD.

4.1 Naslagen

Wat betreft de naslagen kwam de Commissie toentertijd tot de conclusie dat de naslagen die door de politie onder mandaat van de AIVD worden verricht verder gingen dan de interne regels van de AIVD toelieten. Aanbevolen werd om dit recht te trekken.¹⁹ De Commissie constateert dat de AIVD dit heeft gedaan. De politie is door de AIVD in eerste instantie

¹⁷ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 19 inzake de toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie), *Kamerstukken II* 2008/09, 29 924, nr. 29 (bijlage), p. 29-30.

¹⁸ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 26 inzake de uitvoering van de inlichtingentaak buitenland door de AIVD, *Kamerstukken II* 2010/11, 29 924, nr. 67 (bijlage), p. 27.

¹⁹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 11b inzake de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II* 2006/07, 29 876, nr. 21 (bijlage), p. 12-13.

mondeling en later schriftelijk gewezen op de regels omtrent naslagen. De AIVD controleert of de gemandateerde politiefunctionarissen de juiste naslagen uitvoeren tijdens de periodieke evaluatiebezoeken die de dienst brengt aan de uitvoerende onderdelen. Het is de Commissie opgevallen dat bij een aantal van deze bezoeken door de AIVD in 2010 is geconstateerd dat de naslagen door de politie nog steeds niet conform de regels van de dienst worden uitgevoerd. Deze tekortkomingen worden door de AIVD met de verantwoordelijke politiefunctionarissen besproken, waarbij afspraken worden gemaakt over verbeteringen. De Commissie wijst op het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dat ten grondslag ligt aan een zorgvuldige uitvoering van de naslagen.

De aanbeveling om de procedure bij veiligheidsonderzoeken naar medewerkers van het Koninklijk Huis op te nemen in de interne regelgeving van de AIVD is door de AIVD kort na het verschijnen van het rapport uitgevoerd.²⁰ Inmiddels zijn voor de naslagen zogenoemde procesbeschrijvingen opgesteld waarmee in de praktijk wordt gewerkt.

4.2 *Beleid ter beoordeling*

Een veiligheidsonderzoek mondt uit in het al dan niet afgeven van een VGB. De VGB kan onder meer worden geweigerd op grond van justitiële, strafvorderlijke of politiegegevens, op grond van persoonlijke omstandigheden en gedragingen en vanwege het feit dat er onvoldoende gegevens te verkrijgen zijn met betrekking tot de betrokkene. De Commissie heeft in 2007 aanbevolen dat de AIVD voorziet in een beleidsregeling waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe justitiële gegevens worden beoordeeld in het licht van het al dan niet afgeven van de VGB, zowel omdat op deze manier jegens belanghebbenden kan worden aangegeven op welke wijze justitiële gegevens worden beoordeeld als wel om een vaste lijn aan te brengen in de uitoefening van de bestuursbevoegdheid. In dit kader werd tevens aanbevolen afstemming te zoeken met de MIVD.²¹ De minister van BZK heeft in reactie op het rapport aangegeven dat de totstandkoming van nadere regelgeving ter hand was genomen en spoedig zou worden voltooid.

De regelingen voor publiek bekend te stellen beleid wat betreft de beoordeling van justitiële gegevens en voor het beleid inzake de beoordelingsperiodes²² en onvoldoende gegevens²³ zijn onlangs door de minister van BZK vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant.²⁴ Zij zijn vanaf 1 februari 2012 van kracht. De Commissie constateert dat de AIVD op het moment van afronding van het onderzoek van de Commissie nog niet was gekomen tot interne implementatie van dit beleid. Dit betekent dat de justitiële gegevens (en de

²⁰ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 11b inzake de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II 2006/07*, 29 876, nr. 21 (bijlage), p. 13.

²¹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 11b inzake de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II 2006/07*, 29 876, nr. 21 (bijlage), p. 15-17.

²² De beoordelingsperiode geeft aan tot hoever terug gegevens relevant worden bevonden voor de beoordeling inzake het veiligheidsonderzoek.

²³ Wanneer het veiligheidsonderzoek onvoldoende gegevens oplevert, zijn er onvoldoende waarborgen aanwezig dat de betrokkene onder alle omstandigheden de uit de vertrouwensfunctie voortvloeiende plichten getrouwelijk zal volbrengen. De VGB wordt dan niet verstrekt. Een voorbeeld is het geval dat de betrokkene of diens partner enige tijd in een land hebben gewoond waarmee in het kader van veiligheidsonderzoeken geen gegevens worden uitgewisseld.

²⁴ Beleidsregel beoordelingsperiodes en onvoldoende gegevens veiligheidsonderzoeken, 5 januari 2012, *Stcrt.* 2012, nr. 809 en Beleidsregel justitiële gegevens veiligheidsonderzoeken, 5 januari 2012, *Stcrt.* 2012, nr. 810.

beoordelingsperiodes en onvoldoende gegevens) in de onderzoeksperiode nog zijn beoordeeld op grond van intern bekend beleid.²⁵ De Commissie stelt vast dat ook de MIVD momenteel werkt aan nieuw beleid en dat de diensten in dit kader regelmatig overleg hebben gevoerd om te komen tot een consistente beoordeling.

Meer dan vier jaren zijn inmiddels verstreken sinds de publicatie van het rapport van de Commissie waarin de aanbeveling is gedaan. Uit het onderzoek in de achterliggende documentatie en uit gesprekken met medewerkers van beide diensten kan worden opgemaakt dat beide diensten na het uitkomen van de rapporten – ten aanzien van de uitvoering van veiligheidsonderzoeken bij de MIVD verscheen in maart 2007 een rapport – besloten ten aanzien van het formuleren van beleid betreffende justitiële antecedenten samen op te trekken, conform de aanbeveling van de Commissie. Dit betekende dat de AIVD niet meteen aan de slag kon, daar het ministerie van Defensie besloot een onderzoek uit te voeren naar de opvattingen van de commandanten in het veld ten aanzien van de beoordeling van justitiële antecedenten. Dit onderzoek is in augustus 2008 afgerond. Vervolgens hebben juristen van de AIVD gewerkt aan een concept beleidsregeling. De afstemming met de MIVD heeft medio 2009 plaatsgevonden, waarbij geconstateerd is dat de diensten op enkele punten verschillen van inzicht. Deels heeft dit te maken met het specifieke beleid van Defensie in bepaalde opzichten, deels met een verschil in weging van de strafoplegging door de rechter. In maart 2010 heeft de AIVD – in afstemming met de MIVD – zijn concept-beleidsregeling ter advies voorgelegd aan de Commissie. Het advies van de Commissie van april 2010 heeft geleid tot enkele aanpassingen. Sindsdien is door beide diensten gewerkt aan de afronding van de regelingen en deze zijn, zoals aangegeven, in februari 2012 gepubliceerd in de Staatscourant.

De Commissie concludeert dat de trage voortgang in het proces met name gelegen is in de – terecht – plaatsgevonden afstemming met de MIVD en anderen. Daarbij heeft ook meegespeeld dat wat betreft de beoordeling van justitiële gegevens het interne beleid nog steeds voldeed. Dit neemt echter niet weg dat goede, actuele regelgeving veel onduidelijkheid kan wegnemen. De Commissie betreurt daarom de al met al trage implementatie in deze.²⁶ Zij juicht toe dat de nieuwe regelingen inzake justitiële gegevens alsmede beoordelingsperiodes en onvoldoende gegevens inmiddels zijn gepubliceerd.

4.3 *Samenwerking met de MIVD*

De Commissie heeft in haar rapport uit mei 2007 stilgestaan bij het belang van uitwisselbaarheid van de VGB's tussen beide diensten alsmede harmonisatie in de uitvoering van de veiligheidsonderzoeken. In dit kader zou het goed zijn de gronden voor differentiatie in onderzoeken opnieuw nauwkeurig te bezien en te omschrijven, aldus de Commissie.²⁷ Deze aanbevelingen zijn gericht op een betere samenwerking en afstemming tussen AIVD en MIVD op het vlak van de veiligheidsonderzoeken. De minister van BZK heeft ten aanzien van deze aanbevelingen instemmend gereageerd, met de kanttekening dat

²⁵ Uitzondering hierop vormen de B-onderzoeken inzake de burgerluchtvaart en de A- en P-onderzoeken inzake de politie, waarvoor wel openbare beleidsregels zijn opgesteld.

²⁶ De Commissie heeft een soortgelijke conclusie getrokken ten aanzien van de MIVD in haar recent gepubliceerde rapport inzake eerdere aanbevelingen van de Commissie betreffende die dienst. Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 30a inzake eerdere aanbevelingen van de Commissie betreffende de MIVD, *Kamerstukken II 2011/12*, 29 924, nr. 77 (bijlage), beschikbaar op www.ctivd.nl.

²⁷ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 11b inzake de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II 2006/07*, 29 876, nr. 21 (bijlage), p. 20-21.

reële verschillen bestaan tussen enerzijds Defensie en de krijgsmacht en anderzijds civiele sectoren.

De Commissie stelt vast dat regulier overleg plaatsvindt tussen de verantwoordelijkheden voor de veiligheidsonderzoeken bij beide diensten.

Het is de Commissie tevens gebleken dat door de AIVD en de MIVD wordt gewerkt aan het zoveel als mogelijk komen tot wederzijdse erkenning van de door de diensten afgegeven VGB's. Het bestaan van een tweetal gezamenlijke teams met medewerkers van de AIVD en de MIVD heeft het belang om te komen tot een betere samenwerking dan wel afstemming doen toenemen. Eind 2008 werd het eerste gezamenlijke team opgericht, ten aanzien van het aandachtsgebied proliferatie van massavernietigingswapens. De Commissie constateert dat in de aanloop werd vastgesteld dat verschillen bestonden in de uitvoering van de veiligheidsonderzoeken naar eigen medewerkers door beide diensten. Na enige discussie zijn de beide diensten desondanks overeengekomen om ten aanzien van het gezamenlijke team elkaars VGB's te erkennen. In januari 2009 is gestart met het verkennen van de mogelijkheden om in algemeenheid te komen tot wederzijdse erkenning van de VGB's. Vastgesteld werd dat dit bij B- en C-onderzoeken in beginsel standaard mogelijk zou zijn, doch dat bij de uitgebreidere A-onderzoeken verschillen in de uitvoering bestonden, die een obstakel konden vormen voor uitwisselbaarheid.²⁸ Toen in juli 2009 voor de AIVD duidelijk werd dat medewerkers van de MIVD die behoorden tot het gezamenlijke team toegang zouden krijgen tot systemen van de AIVD, ontstond tussen de diensten opnieuw discussie over de gewenste uitvoering van de veiligheidsonderzoeken naar deze medewerkers. In diezelfde periode werd een tweede gezamenlijke team op poten gezet, ten aanzien waarvan dezelfde problematiek speelde. Uiteindelijk is in januari 2010 een overeenkomst tussen beide diensten gesloten betreffende de veiligheidsonderzoeken naar de medewerkers bij de beide gemeenschappelijke teams. Hierbij is geen sprake van volledige uitwisselbaarheid, doch wordt getracht op een zo doelmatig mogelijke manier aanvullend onderzoek te doen dat aan beider veiligheidseisen tegemoetkomt. Met inachtneming van dit laatste kunnen de VGB's dan onderling worden erkend.

De Commissie ziet in het bovenstaande, alsmede de nadere afstemming die heeft plaatsgevonden ten aanzien van de beoordeling van justitiële gegevens en onvoldoende gegevens, een goede aanzet om te komen tot harmonisatie en uitwisselbaarheid in den brede.²⁹ Wel heeft zij de indruk dat meer samenwerking mogelijk is dan nu plaatsvindt, gezien het feit dat een groot deel van de uitvoering van veiligheidsonderzoeken bij beide diensten gelijk is. De Commissie wijst in dit kader onder meer op de administratieve naslagen en het bijbehorende automatiseringsproces. Historisch gegroeide verschillen tussen de diensten, bijvoorbeeld in de gebruikte informatietechnologie en verschillende opvattingen over de kwaliteit van de veiligheidsonderzoeken, spelen een belemmerende rol. Uit het onderzoek van de Commissie komt ten aanzien van de samenwerking en afstemming op dit

²⁸ Vertrouwensfuncties worden afhankelijk van de mate waarin ze de mogelijkheid bieden de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat te schaden, in beginsel onderscheiden in A-, B- en C-functies. Daarmee samenhangend worden veiligheidsonderzoeken naar omvang en diepgang onderverdeeld in A-, B- en C-onderzoeken. Hierbij geldt het A-onderzoek als het zwaarste onderzoek en het C-onderzoek als het lichtste.

²⁹ Uitwisselbaarheid speelt niet enkel een rol bij de veiligheidsonderzoeken naar eigen medewerkers, doch in het algemeen bij vertrouwensfunctionarissen die het civiele domein verruilen voor het militaire of andersom.

punt een beeld naar voren van een moeizaam proces. Recent is op het niveau van het management van de diensten de intentie uitgesproken om hierin verandering te brengen.

Ingevolge artikel 58 van de Wiv 2002 dienen de diensten elkaar zoveel mogelijk medewerking te verlenen. In het convenant tussen de diensten³⁰ is daarenboven als uitgangspunt opgenomen dat de AIVD en MIVD onder meer vanuit doelmatigheidsoverwegingen bij de uitvoering van hun wettelijke taken belang hebben bij zowel wederzijdse gegevensverstrekking als wederzijdse technische of andere vormen van ondersteuning bij de uitoefening van de bevoegdheden als bedoeld in de Wiv 2002.³¹ Artikel 5.2 van dit convenant stelt bovendien dat de AIVD en de MIVD in het kader van veiligheidsonderzoeken met elkaar persoonsgegevens uitwisselen voor zover dat noodzakelijk is voor een goede taakuitvoering. In dit kader hebben de diensten afgesproken te werken aan een kwalitatieve verbetering van de veiligheidsonderzoeken, onder meer door het, daar waar mogelijk, bezien en eventueel overnemen van elkaars protocollen en systemen.

De Commissie roept de AIVD (en de MIVD) nogmaals op om de mogelijkheden die er zijn om te komen tot meer afstemming en samenwerking beter te benutten.³²

5. De CT Infobox

In 2007 werd een rapport van de Commissie over de Contra Terrorisme Infobox (CT Infobox) gepubliceerd.³³ De CT Infobox is een bijzonder samenwerkingsverband tussen een aantal organisaties dat tot doel heeft een bijdrage te leveren aan de bestrijding van terrorisme en radicalisme.³⁴ Dit doet de CT Infobox door middel van het bij elkaar brengen en vergelijken van informatie van de deelnemende diensten over netwerken en personen die betrokken zijn bij terrorisme en radicalisme. Door op een centraal punt alle relevante informatie die er over een bepaalde persoon bij de deelnemende diensten aanwezig is bij elkaar te brengen, wordt een snelle analyse en beoordeling van de beschikbare informatie vanuit verschillende invalshoeken mogelijk. De meerwaarde van de CT Infobox schuilt in zowel de bundeling van informatie als in de bundeling van de expertise die ieder van de deelnemende diensten inbrengt. De CT Infobox kan op grond van de analyse van de beschikbare informatie de deelnemende diensten adviseren. Ten behoeve van de coördinatie en aansturing (op strategisch niveau) van de CT Infobox is een Coördinerend Beraad opgericht waaraan vertegenwoordigers van (in beginsel) alle participerende diensten deelnemen.

³⁰ *Stcrt.* 2006, nr. 213.

³¹ In het kader van een veiligheidsonderzoek mogen geen bijzondere bevoegdheden worden ingezet; de basis voor de administratieve naslagen en gesprekken is de algemene bevoegdheid tot vergaring van gegevens neergelegd in art. 17 Wiv 2002.

³² De Commissie heeft een soortgelijke conclusie getrokken ten aanzien van de MIVD in haar recent gepubliceerde rapport inzake eerdere aanbevelingen van de Commissie betreffende die dienst. Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 30a inzake eerdere aanbevelingen van de Commissie betreffende de MIVD, *Kamerstukken II* 2011/12, 29 924, nr. 77 (bijlage), beschikbaar op www.ctivd.nl.

³³ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 12 inzake de Contra Terrorisme Infobox, *Kamerstukken II* 2006/07, 29 924, nr. 16 (bijlage), zie ook www.ctivd.nl.

³⁴ Op het moment zijn dit de AIVD, het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD), de MIVD, het Openbaar Ministerie (OM), de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), de Koninklijke Marechaussee (KMar) en de Financial Intelligence Unit - Nederland (FIU-NL).

De CT Infobox is in maart 2005 opgericht door middel van een convenant. De CT Infobox is gehuisvest in het kantoor van de AIVD, de activiteiten die de verschillende deelnemers uitvoeren in het kader van het samenwerkingsverband worden bestreken door de Wiv 2002. Vanwege dit laatste is de Commissie de aangewezen instantie om toezicht te houden op deze activiteiten.³⁵

De aanbevelingen van de Commissie in het rapport uit 2007 zijn ruwweg te verdelen in aanbevelingen om te voorzien in een wettelijk kader voor de CT Infobox en aanbevelingen om het opnemen en afvoeren van personen in het kader van de CT Infobox beter vorm te geven.

5.1 *Wettelijk kader voor de CT Infobox*

De Commissie heeft in 2007 aanbevolen om voortvarend te voorzien in een expliciet wettelijke grondslag voor de CT Infobox.³⁶ Een wettelijke grondslag zou volgens de Commissie een aantal hieronder beschreven zaken kunnen verduidelijken.

5.1.1 *Achtergrond van de aanbeveling*

De betrokkenheid van de deelnemende organisaties in de CT Infobox is op verschillende grondslagen gebaseerd. Dit levert naar het oordeel van de Commissie op sommige punten een onduidelijke positie op ten aanzien van ieders taken en verantwoordelijkheden. In dit kader hebben zich in het verleden ook daadwerkelijk fricties voorgedaan.

De Commissie constateerde in het rapport uit 2007 dat een aantal deelnemende diensten van oordeel is dat, mede door de gekozen juridische constructie van de CT Infobox, de AIVD in de beginfase van de CT Infobox te zeer een leidende positie in het samenwerkingsverband heeft ingenomen. Deze diensten wijzen erop dat de samenwerking, conform de gemaakte afspraken, op basis van gelijkwaardigheid zou dienen plaats te vinden. De Commissie constateerde in 2007 dat deze discussie had geleid tot enkele problemen in de samenwerking tussen de diensten, die op het managementniveau speelden.

De Commissie heeft begrip voor het feit dat de CT Infobox is ondergebracht bij de AIVD en aldus onder de Wiv 2002 ressorteert. De ervaring met de voorganger van de CT Infobox, de Analytische Cel, toonde immers aan dat een dergelijke vorm van samenwerking voor de AIVD gecompliceerd is vanwege de geldende (wettelijke) beperkingen bij het verstrekken van informatie. Vandaar dat het samenwerkingsverband vanuit het oogpunt van de AIVD een intern karakter moest krijgen. De Commissie constateerde dat deze juridische constructie een leidende positie van de AIVD ten aanzien van het samenwerkingsverband in de hand werkt. De Commissie ziet een dergelijke constructie echter (formeel) als de enige mogelijkheid voor de AIVD om op een effectieve manier aan het samenwerkingsverband deel te nemen.

Om de CT Infobox een gedegen juridische basis te geven was het aldus noodzakelijk deze te laten ressorteren onder de Wiv 2002. Gebleken is dat de AIVD in de beginfase van de CT Infobox er al te gemakkelijk vanuit is gegaan dat de juridische werkelijkheid (de CT Infobox

³⁵ Dit is destijds door de minister van BZK toegelicht. *Kamerstukken II 2004/05*, 29 754, nr. 29 en 27 925, nr. 21.

³⁶ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 12 inzake de Contra Terrorisme Infobox, *Kamerstukken II 2006/07*, 29 924, nr. 16 (bijlage), p. 22-24 en 29-30.

valt onder de zeggenschap van de AIVD) samenvalt met de feitelijke werkelijkheid (de CT Infobox is een samenwerkingsverband), zo werd in 2007 geconstateerd. Hierdoor heeft de AIVD in het verleden te zeer een leidende positie binnen het samenwerkingsverband ingenomen. De AIVD nam de noodzakelijke voorwaarden voor een goede samenwerking onvoldoende in acht.

Naar het oordeel van de Commissie diende binnen de CT Infobox en het Coördinerend Beraad zoveel als mogelijk consensus te worden nagestreefd om er mede voor te zorgen dat besluiten breed gedragen worden en op die manier conflicten tussen de deelnemende organisaties worden voorkomen. In de praktijk gebeurt dat momenteel ook, zo constateerde de Commissie in 2007.

In een nadere wettelijke regeling zou de CT Infobox moeten worden omschreven als een samenwerkingsverband van gelijkwaardige partners. Als basis van deze samenwerking is een adequate onderlinge informatieverstrekking cruciaal.

Uiteraard wordt een goede samenwerking en onderlinge gegevensverstrekking niet enkel bepaald door een adequate wettelijke regeling. Ook de cultuur van de diensten en het vertrouwen dat de diensten onderling in elkaar hebben bepalen het succes van de samenwerking in de CT Infobox.

De Commissie heeft tevens gesteld het wenselijk te achten dat het Coördinerend Beraad van de CT Infobox vanwege het belang van dit Beraad voor de CT Infobox en vanwege de zaken die in dit Beraad worden besproken, van een wettelijke basis wordt voorzien. Dat biedt de gelegenheid tot een duidelijke, wettelijke beschrijving van de taak en de bevoegdheden van het Coördinerend Beraad. Ook constateerde de Commissie dat de rol van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)³⁷ bij dit Beraad verduidelijking behoeft en ook dient te worden voorzien van een wettelijke grondslag.

Het Coördinerend Beraad is boven de CT Infobox geplaatst. Formeel juridisch is echter de AIVD de instantie die de zeggenschap over de CT Infobox heeft. Ook hier verhouden de juridische en de feitelijke werkelijkheid zich niet met elkaar. De Commissie heeft dan ook in 2007 aanbevolen om in een nadere wettelijke regeling het Coördinerend Beraad een duidelijker positie te geven.

Tevens constateerde de Commissie dat de adviesprocedure van de CT Infobox gecompliceerd is en kan leiden tot een verkeerde beeldvorming. In nadere regelgeving zou naar het oordeel van de Commissie een eenvoudiger adviesprocedure moeten worden vormgegeven. Daarbij zou kunnen worden gedacht aan een meer rechtstreekse vorm van advisering door de CT Infobox.

Bovendien heeft de Commissie in het rapport haar twijfels geplaatst bij de vraag of artikel 2 van de Politiewet 1993 een voldoende duidelijke wettelijke grondslag vormt om de persoonsgerichte aanpak op te kunnen baseren.³⁸ Wanneer de regering en het parlement van oordeel zijn dat dit middel toch ingezet moet kunnen worden, is het wenselijk te voorzien in

³⁷ Thans Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV).

³⁸ De persoonsgerichte aanpak is erop gericht een persoon van wie een terroristische dreiging uitgaat zodanig in de gaten te houden dat het voor hem, alsmede voor zijn omgeving, duidelijk wordt dat hij onderwerp is van enigerlei onderzoek door de overheid. Het doel hiervan is te voorkomen dat deze persoon feitelijk nog een rol zou kunnen spelen in aan terrorisme gerelateerde zaken. Er wordt getracht een verdere ontwikkeling van deze persoon op het gebied van het terrorisme tegen te gaan.

een expliciet wettelijke regeling. Mocht deze regeling er komen, dan diende naar het oordeel van de Commissie duidelijkheid te worden gecreëerd over de rol van de CT Infobox bij (het advies tot) de persoonsgerichte aanpak. Voor advisering door de CT Infobox bestaat een wettelijke basis (artikel 36 Wiv 2002), maar de persoonsgerichte aanpak werd niet expliciet genoemd in het convenant. Naar het oordeel van de Commissie was dit wel wenselijk. In het verlengde daarvan zou tevens duidelijkheid dienen te worden gecreëerd ten aanzien van het adviseren door de CT Infobox van derden, zo betoogde de Commissie.

Doordat de CT Infobox is ondergebracht bij de AIVD en onder de Wiv 2002 ressorteert, is de minister van BZK verantwoordelijk voor de CT Infobox.³⁹ Voor de betrokkenheid van de MIVD in de CT Infobox heeft de minister van Defensie echter een zelfstandige verantwoordelijkheid. Een gelijke verantwoordelijkheid heeft de minister van Justitie ten aanzien van de betrokkenheid van het Openbaar Ministerie (OM). In de brieven van de minister van BZK aan de Tweede Kamer van 18 maart 2005 resp. 26 september 2005 – waarin een uitleg wordt gegeven van de CT Infobox – wordt niet expliciet duidelijk gemaakt dat de ministers van Defensie en Justitie een zelfstandige verantwoordelijkheid hebben voor de rol van de MIVD en die van het OM in de CT Infobox. De Commissie heeft in het rapport dan ook aanbevolen om de rol van de minister van Defensie respectievelijk Justitie ten aanzien van de CT Infobox duidelijker vast te leggen.

Tot slot constateerde de Commissie in 2007 dat er in de praktijk (vooral buiten de CT Infobox) grote onduidelijkheid bestaat over het werk en de werkwijze van de CT Infobox. De gekozen, gecompliceerde juridische constructie is hier mede debet aan. Los van de hierboven beschreven, inhoudelijke argumenten, was de Commissie van oordeel dat een nadere wettelijke grondslag een verduidelijking zou inhouden van wat de CT Infobox precies doet en wat de (on)mogelijkheden van de CT Infobox zijn. Daarnaast zou een deugdelijke wettelijke grondslag het unieke karakter van de CT Infobox beter weergeven.

De Commissie voelde zich destijds gesteund door de toenmalige minister van BZK, die in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2005 reeds had aangegeven dat hij het samenwerkingsverband wilde codificeren in de Wiv 2002. Dit was naar zijn oordeel wenselijk aangezien de samenwerking in de CT Infobox een permanent karakter zou krijgen en de taken van het samenwerkingsverband in de nabije toekomst naar verwachting een verdere uitbouw en verdieping zouden (kunnen) krijgen.⁴⁰

5.1.2 Het vervolg

In zijn reactie op het rapport van de Commissie heeft de minister van BZK aangegeven de Commissie in dezen te volgen. De voorkeur gaat daarbij uit naar het opnemen in de Wiv 2002 van een algemene grondslag op basis waarvan de AIVD (of de MIVD) met derden bijzondere – bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) nader uit te werken – samenwerkingsrelaties kan aangaan, aldus de minister. De minister gaf daarbij aan dat de rechtszekerheid, maar ook de kenbaarheid en voorzienbaarheid naar buiten toe, bij een dergelijke constructie zijn gebaat. Een dergelijke regeling kan dan ook de basis vormen voor bijvoorbeeld de samenwerking van de AIVD en de NCTb en de afstemming van terrorismeonderzoeken tussen de AIVD en het OM. De minister gaf eveneens aan een in het rapport gedane separate aanbeveling van de Commissie hierbij te betrekken, namelijk om te

³⁹ Zie bijv. de brief van de minister van BZK aan de Tweede Kamer d.d. 26 september 2005; *Kamerstukken II 2005/06*, 29 754, nr. 29, p. 2.

⁴⁰ *Kamerstukken II 2004/05*, 29 754 en 27 925, nr. 21, p. 3-4.

beoordelen op welke wijze de informatieverstrekking en de geheimhouding binnen het Afstemmingsoverleg Terrorisme het beste (formeel) kan worden vormgegeven. De minister stelde in het kader van het bovenstaande contact op te zullen nemen met de betrokken ambtgenoten.⁴¹

De Commissie constateert dat daags na het verschijnen van het rapport een juridische werkgroep is geformeerd door het Coördinerend Beraad om het wetgevingstraject voor te bereiden. In april 2009 heeft de werkgroep een aantal opties voorgelegd aan het Coördinerend Beraad. In juni 2009 hebben de deelnemende diensten alle aangegeven de voorkeur te hebben voor een aparte wet voor de CT Infobox, in afwijking van de door de minister van BZK eerder aangegeven voorkeur. Deze optie is eind 2009 voorgelegd aan de minister van BZK. De minister heeft aangegeven nog steeds de voorkeur te hebben voor een AMvB, gehangen aan een nieuwe bepaling in de Wiv 2002, en niet voor een aparte wet. Het voorstel van de minister stuitte in het Coördinerend Beraad van december 2009 op bezwaren, hetgeen aanleiding is geweest voor de eerder genoemde juridische werkgroep om, met inachtneming van de wensen van de minister, de positie van het Coördinerend Beraad beter vast te leggen en de besluitvormingsprocedure te verduidelijken. Dit proces is begin 2011 afgerond. Aan de minister van BZK is een nieuw voorstel gedaan. Hierop heeft de minister, met verwijzing naar het Meerenberg-arrest⁴² van de Hoge Raad uit 1879, aangegeven een wetswijziging van de Wiv 2002 in het kader van de CT Infobox niet nodig te achten. In dit arrest, dat stamt uit de periode van voor de grondwetswijziging van 1887, is bepaald dat een AMvB waarin bepaalde strafbepalingen zijn opgenomen een basis dient te hebben in een formele wet. Hieruit kan worden afgeleid dat wanneer geen strafbepalingen zijn opgenomen in de AMvB, een dergelijke basis niet nodig is. In artikel 89 lid 1 en 2 van de Grondwet, opgenomen na de wijziging van 1887, is, in lijn hiermee, bepaald dat een AMvB bij Koninklijk Besluit wordt vastgesteld en dat voorschriften, door straffen te handhaven, daarin alleen worden gegeven krachtens de wet. Met andere woorden: voor een regeling waarin geen straffen worden opgelegd is geen wettelijke bepaling nodig. Op het moment van het afsluiten van dit onderzoek was er nog geen overeenstemming tussen de samenwerkingspartners in het Coördinerend Beraad over het voorstel van de minister van BZK.

De Commissie wacht de ontwikkelingen in deze af. Zij constateert dat in ieder geval het (geactualiseerde) convenant inzake de CT Infobox voldoende fungeert als regelgevend kader voor de medewerkers van de betrokken diensten in de praktijk. Los hiervan acht de Commissie het wenselijk dat de langlopende discussie over hoe te voorzien in een (wettelijk) kader spoedig wordt afgesloten en een oplossingsrichting wordt gevonden.

Kort na het afsluiten van het onderhavige onderzoek heeft de Commissie van de AIVD vernomen dat de minister alsnog heeft besloten een voorstel in te dienen tot aanpassing van de Wiv 2002. Het ligt in de bedoeling een bepaling in de Wiv 2002 op te nemen waarin de AIVD en de MIVD met bij AMvB genoemde derden bijzondere samenwerkingsrelaties kunnen aangaan. Deze bepaling kan aldus dienen als wettelijke grondslag voor de CT Infobox en zal in het eerstvolgende voorstel tot wijziging van de Wiv 2002 worden opgenomen.

⁴¹ *Kamerstukken II 2006/07*, 29 924, nr. 16.

⁴² Hoge Raad 13 januari 1879, W 4430.

5.2 Opnemen en afvoeren van personen

In 2007 heeft de Commissie aanbevolen om bij het opnemen van een persoon in de CT Infobox gemotiveerd aan te geven waarom een persoon voldoet aan de criteria. Bij het aanmelden van een groep van personen is het naar het oordeel van de Commissie aangewezen te omschrijven welke rol een bepaalde persoon in een groep of organisatie inneemt en waarom hij vervolgens voldoet aan de criteria. De Commissie heeft daarbij aanbevolen om het beargumenteren van de meerwaarde van het opnemen van een persoon in de CT Infobox bij het opnemen onverkort toe te passen.⁴³

Tevens heeft de Commissie aanbevolen om de vereisten voor het opnemen van personen in de CT Infobox stringent toe te passen. Zij heeft met het oog op de duidelijkheid aanbevolen om voor het opnemen van personen op de lijst van de CT Infobox om redenen van coördinatie een grondslag in het convenant te creëren.⁴⁴

Ten aanzien van het afvoeren van personen heeft de Commissie aanbevolen om, aan de hand van vooraf vastgestelde criteria, scherp te bezien of de in de CT Infobox opgenomen personen op de lijst van de CT Infobox kunnen blijven staan, dan wel van deze lijst dienen te worden verwijderd.⁴⁵

De minister van BZK heeft in de reactie op het rapport aangegeven de bovenstaande aanbevelingen van de Commissie te zullen overnemen.

Middels een steekproef heeft de Commissie onderzocht of bij het opnemen van personen in de CT Infobox in lijn met de bovenstaande aanbevelingen van de Commissie wordt gehandeld.

De Commissie constateert dat het standaardformulier in de aanmeldingsprocedure voor de CT Infobox van de aanleverende organisatie ruimte biedt aan een omschrijving van welke rol een bepaalde persoon in een groep of organisatie inneemt en het waarom hij vervolgens voldoet aan de criteria. In de praktijk wordt steeds wanneer een persoon wordt aangemeld voor opname in de CT Infobox het bovenstaande gemotiveerd aangegeven. De criteria worden in deze dan ook stringent toegepast, conform de aanbeveling van de Commissie.

Het genoemde standaardformulier verlangt eveneens dat de meerwaarde van het opnemen van een persoon in de CT Infobox wordt aangegeven. De Commissie constateert dat in de praktijk op deze plek voornamelijk wordt volstaan met de standaardaanduiding dat een multidisciplinaire naslag aangewezen is om tot de meest geëigende werkwijze te komen. De Commissie verwijst naar de achtergrond van haar aanbeveling: zij constateerde destijds dat bij de intake in veel gevallen niet direct bleek van een meerwaarde. Voorkomen moet worden dat personen te gemakkelijk worden voorgedragen aan de CT Infobox, aldus de Commissie, mede daar het risico bestaat dat dit wel gebeurt om zodoende een gedeelde verantwoordelijkheid ten aanzien van de aanpak van een bepaalde persoon te creëren.

⁴³ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 12 inzake de Contra Terrorisme Infobox, *Kamerstukken II* 2006/07, 29 924, nr. 16 (bijlage), p. 24-26 en 31.

⁴⁴ Idem.

⁴⁵ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 12 inzake de Contra Terrorisme Infobox, *Kamerstukken II* 2006/07, 29 924, nr. 16 (bijlage), p. 26 en 31.

De Commissie roept het bovenstaande in herinnering en dringt erop aan dat niet langer wordt volstaan met een standaardaanduiding, zoals nu het geval is.

Daags na het uitkomen van het rapport in 2007 is in het convenant inzake de CT Infobox een grondslag gecreëerd voor het opnemen van personen om redenen van coördinatie. Hiermee is voldaan de desbetreffende aanbeveling.

Een laatste aanbeveling in dit kader betreft het zoveel als mogelijk voorzien in verwijdering van personen die niet langer op de lijst horen. Ten tijde van het onderzoek van de Commissie was – ook door de verantwoordelijken voor de CT Infobox zelf – geconstateerd dat sommige opgenomen personen niet meer voldeden aan de criteria.

De Commissie constateert dat in 2009 een speciaal project is ingezet, dat heeft geresulteerd in de verwijdering van een groot aantal personen van de lijst. Deze verwijdering of opschoning van de lijst betreft volgens de verantwoordelijken voor de CT Infobox een continu proces. De Commissie constateert dat de lijst nog steeds wordt opgeschoond en dat inderdaad sprake is van een bestendigde werkwijze. Hiermee is voldaan aan de aanbeveling.

6. Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale inlichtingendiensten

De politiekorpsen en de Koninklijke Marechaussee (KMar) zijn ingevolge artikel 60 Wiv 2002 bevoegd om ten behoeve van de AIVD werkzaamheden te verrichten. Deze werkzaamheden vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van BZK en worden uitgevoerd overeenkomstig de aanwijzingen van het hoofd van de AIVD. Binnen de regionale politiekorpsen is de bevoegdheid tot het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de AIVD voornamelijk belegd bij de korpschef en bij de regionale inlichtingendiensten (RID'en). De Commissie heeft in haar rapport uit 2007 naar de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en resp. de KMar een zevental aanbevelingen geformuleerd. Rode draad in deze aanbevelingen is te komen tot een helderder beleid in de relatie tussen AIVD en RID'en.⁴⁶

In reactie op het rapport is door de AIVD het project "Bruggenhoofd" aangevangen. Dit project beoogde de door de Commissie geconstateerde knelpunten in de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en op te lossen en zo de RID te positioneren als een *Bruggenhoofd* tussen de AIVD en het lokaal bestuur. Het project had een looptijd van 1 juli 2008 tot 1 juli 2010 en is inmiddels geëvalueerd door de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV).⁴⁷ De IOOV constateerde dat het merendeel van de doelen van het project niet tijdig was gehaald en verwachtte dat de implementatiefase nog veel aandacht nodig zou hebben.

De Commissie constateert dat sinds het uitbrengen van haar toezichtsrapport wel actief is gewerkt aan het verder structureren en verbeteren van de sturing van de RID'en, zoals door de Commissie is aanbevolen.⁴⁸ Als goede ontwikkeling is aan te wijzen dat meer dan ooit over en weer medewerkers worden gedetacheerd. De AIVD lijkt in toenemende mate de

⁴⁶ Waar wordt gesproken over de RID'en, wordt tevens de KMar bedoeld.

⁴⁷ De Audit project Bruggenhoofd "Op weg naar een duurzame verbinding?" van november 2010 door de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid van het ministerie van Veiligheid en Justitie is departementaal vertrouwelijk gerubriceerd.

⁴⁸ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 16 inzake de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee, *Kamerstukken II* 2009/08, 29 924, nr. 22 (bijlage), p. 6-9. Zie ook www.ctivd.nl.

medewerkers van RID'en als collega's te beschouwen, hetgeen ook tot uitdrukking komt in een grotere openheid bij de AIVD om gegevens te verstrekken aan de RID'en. Ook heeft de AIVD recent een nieuw team geformeerd dat onder meer speciaal is belast met het coördineren van de opbouw van een netwerk van operationele gesprekscontacten bij de RID'en. Op automatiseringsgebied is de sturing nog onvolkomen. Het plan om de RID'en te integreren in de digitale infrastructuur van de AIVD bevindt zich in de implementatiefase, maar het zal naar verwachting nog een aantal jaren duren voordat dit plan is voltooid. De Commissie onderstreept het belang van deze integratie van de RID'en in de digitale werkprocessen van de AIVD. Hiermee zal niet alleen nauwer contact tussen medewerkers van de AIVD en RID'en mogelijk worden, maar zullen medewerkers van de RID'en ook in staat worden gesteld om direct zicht te verkrijgen op werkprocessen en de beschikbare informatie binnen de AIVD.

De Commissie heeft er in haar rapport op aangedrongen dat de overlap tussen de taak op grond van de Wiv 2002 en de openbare orde-taak op basis van artikel 2 Politiewet zo klein mogelijk moet worden gemaakt.⁴⁹ Op bestuurlijk niveau zijn sindsdien, zoals de minister in de reactie op het toezichtsrapport al aangeeft, pogingen gedaan om aan deze aanbeveling invulling te geven. Deze initiatieven hebben voornamelijk vrijwel geen zichtbaar resultaat opgeleverd. In een Kamerbrief van 9 april 2009 naar aanleiding van het debat over het rapport van de Commissie heeft de minister van BZK zich wel als volgt uitgelaten over de overlap tussen de openbare orde-taak en de Wiv-taak:

“Indien het feitencomplex duidt op een dreigende (ernstige) verstoring van de openbare orde maar eveneens op een dreiging voor de nationale veiligheid, prevaleert de aanpak binnen het kader van de Wiv 2002”⁵⁰

De AIVD wordt daarbij geacht om het lokaal bestuur te informeren wanneer dit noodzakelijk is voor de openbare orde. Dit uitgangspunt van voorrang van de Wiv-taak boven de openbare orde-taak biedt een aanknopingspunt voor het verkleinen van de overlap. Door de AIVD wordt daarbij actief getracht om de RID'en te helpen bij het onderverdelen van de veelal diffuse netwerken van gesprekscontacten. Ook wordt gepoogd om duidelijk te maken wanneer de AIVD geïnteresseerd is in informatie.

De bevoegdheden die de RID'en expliciet zijn toebedeeld in het kader van de openbare orde-taak zijn beperkt; er mogen niet stelselmatig inlichtingen worden ingewonnen over personen. De Commissie constateerde in haar rapport dat de praktijk uitwees dat de RID'en in het kader van de openbare orde-taak ook andere, niet expliciet toebedeelde bevoegdheden aanwendden. De Commissie achtte het een taak van de wetgever om de toedeling van bevoegdheden in het kader van de openbare orde-taak nader te bezien. In de Kamerbrief van 9 april 2009 stelde de minister het niet noodzakelijk en ook niet proportioneel te achten de bevoegdheden van de RID'en uit te breiden. Bij ernstige bedreiging van de openbare orde zal er tevens een dreiging zijn van strafbare feiten of voor de nationale veiligheid, in welke gevallen er bevoegdheden kunnen worden ingezet op basis van het Wetboek van Strafvordering of de Wiv 2002. De minister gaf aan in het kader van de openbare orde-taak de bevoegdheden met betrekking tot observatie, het runnen van informanten en het bevragen van gegevens voldoende te achten. Wel deed de minister de toezegging om

⁴⁹ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 16 inzake de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee, *Kamerstukken II 2009/08*, 29 924, nr. 22 (bijlage), p. 12-16.

⁵⁰ *Kamerstukken II 2008/09*, 29 924, nr. 30, p. 3.

voorstellen te ontwikkelen om duidelijkheid te creëren over de mogelijkheid van het stelselmatig observeren en het opvragen van gegevens bij externe partijen, zoals telecomgegevens. De Handleiding Openbare Orde is ten aanzien van deze onderdelen aangevuld. In de handleiding wordt aangegeven dat bij de uitvoering van de openbare orde-taak een beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer is toegestaan. Observatie is stelselmatig als deze een “min of meer volledig beeld oplevert van bepaalde aspecten van iemands leven”.⁵¹ Dan is de inbreuk op de privacy aanzienlijk, waardoor stelselmatige observatie niet is toegestaan onder de openbare orde-taak. Over het opvragen van gegevens bij telecombedrijven stelt de Handleiding dat dit niet mogelijk is in het kader van de openbare orde-taak aangezien het hiervoor geldende convenant dit niet toestaat. Het opnieuw bezien van de bevoegdheden van de RID'en in het kader van de openbare orde-taak heeft aldus niet geleid tot een uitbreiding van deze bevoegdheden. De wijziging van de Handleiding Openbare Orde levert over het geheel gezien onvoldoende verduidelijking op van de wijze waarop de RID'en bevoegdheden mogen inzetten in het kader van de openbare orde-taak. De handleiding is gewijzigd, maar heeft niet de helderheid geschapen die voor de praktijk nodig is. De door de Commissie geconstateerde onzekerheid over de toegestane mate van aansturing van informanten en over wanneer observatie stelselmatig wordt, is hiermee nog niet verholpen.

In haar rapport merkte de Commissie ook op dat tussen het belang van het lokaal bestuur om adequaat geïnformeerd te worden en het belang van de AIVD om bepaalde informatie geheim te houden een juiste balans dient te worden gevonden.⁵² De AIVD dient hiertoe heldere afspraken te maken met (in de eerste plaats) de korpschefs over het informeren van het lokaal bestuur over informatie van de AIVD. In reactie op deze aanbeveling gaf de minister aan dat de belangen van het lokaal bestuur ter sprake komen in de jaarlijkse gesprekken over het Inlichtingenbehoefteplan tussen de AIVD en de korpschefs. Daarnaast zou worden bekeken of nadere procedureafspraken nodig zijn. De Commissie constateert dat er nog geen landelijk kader is voor hoe en wanneer het lokale bestuur door de korpschefs dienen te worden geïnformeerd. Zij is van oordeel dat dergelijke procedureafspraken in de dagelijkse praktijk noodzakelijk zijn bij het vinden van de juiste balans tussen de belangen van het lokaal bestuur en van de AIVD.

Over de samenwerking tussen de AIVD en de artikel 60-functionarissen van de Bijzondere Dienst van de KMar merkte de Commissie in haar rapport onder meer op dat de KMar niet alleen rapporteert aan de AIVD maar ook aan de MIVD. De Commissie constateerde dat de AIVD en de MIVD weliswaar hun informatiebehoefte hebben neergelegd bij de KMar maar de interessegebieden niet op elkaar hebben afgestemd.⁵³ De aanbeveling van de Commissie om tot gestructureerde afstemming tussen MIVD, AIVD en KMar te komen, is door de minister overgenomen. Deze toezegging heeft evenwel tot op heden geen effect gegenereerd. De Commissie roept in de herinnering dat het rapport stamt uit september 2007. Zij dringt erop aan dat uitvoering wordt gegeven aan de destijds door de minister gedane toezegging. De door de AIVD gemaakte tegenwerpingen dat zich op dit vlak tot op heden geen problemen hebben voorgedaan en dat de vorming van gezamenlijke teams door de AIVD en

⁵¹ Handleiding Openbare Orde, versie 17 januari 2011, paragraaf 3 en 3b.

⁵² Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 16 inzake de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee, *Kamerstukken II 2009/08*, 29 924, nr. 22 (bijlage), p. 16-19.

⁵³ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 16 inzake de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee, *Kamerstukken II 2009/08*, 29 924, nr. 22 (bijlage), p. 21.

de MIVD ook een bijdrage zal vormen aan de afstemming, doen hieraan niet af. Ten aanzien van de laatste tegenwerping moet bovendien worden gesteld dat er geen vooruitzicht is op de vorming van gezamenlijke teams op de deeltaken waarbij de KMar het meest betrokken is.

Overige aanbevelingen van de Commissie inzake de samenwerking tussen AIVD en RID'en betreffen het zorgdragen voor een adequate sturing van en de coördinatie tussen de verschillende RID'en en het aandacht besteden aan de rol die een divisiechef in relatie tot de RID mag en kan innemen. Aan deze aanbevelingen is naar het oordeel van de Commissie goed gewerkt. Zij verwijst gemakshalve voor een uitgebreider bespreking naar hetgeen is opgenomen hierover in de bijlage bij dit rapport.

De Commissie merkt op dat de reorganisatie van de Nederlandse politie ook voor de RID'en aanzienlijke consequenties zal hebben. Zij gaat ervan uit dat vorenbedoelde opmerkingen worden meegenomen in de nieuwe ontwikkelingen voor de RID'en in de context van de nationale politie.

7. Aanmerken nieuw inlichtingenmiddel als bijzondere bevoegdheid

In haar rapport inzake financieel-economische onderzoeken uit 2009 heeft de Commissie aanbevolen om een (toenmalig) nieuw inlichtingenmiddel aan te merken als een bijzondere bevoegdheid ex artikel 20 Wiv 2002.⁵⁴ In de geheime bijlage bij het rapport is destijds een uitgebreider beschrijving van het inlichtingenmiddel opgenomen.

De AIVD heeft in zijn reactie opgemerkt dat de aanbeveling van de Commissie daags na het verschijnen van het rapport intern fragmentarisch bekend is gesteld, dat wil zeggen bij het team belast met financieel-economisch onderzoek. De Commissie kan dit niet nagaan. Zij acht deze wijze van bekend stellen daarenboven onvoldoende om te kunnen spreken van een gedegen borging van het werkproces. Het moet immers voor de (betrokken) medewerkers van de AIVD helder zijn op welk niveau toestemming moet worden verkregen en aan welke vereisten moet worden voldaan alvorens tot de inzet van het inlichtingenmiddel kan worden overgegaan. Zonder duidelijke schriftelijke vastlegging kan dit niet worden gewaarborgd.

Inmiddels, meer dan twee jaar na publicatie van het rapport, legt de AIVD de hand aan de vastlegging van het bovenstaande in de interne regelgeving van de dienst. Al met al acht de Commissie de handelwijze van de AIVD in deze weinig voortvarend.

8. Slotopmerking

De Commissie stelt vast dat een aantal aanbevelingen hun beslag hebben gevonden in het beleid en de organisatie van de AIVD. Tegelijkertijd constateert zij dat de implementatie van enkele belangrijke processen traag verloopt. De Commissie ziet dit als een aandachtspunt voor de AIVD en in voorkomend geval voor de minister van BZK.

⁵⁴ Toezichtsrapport van de CTIVD nr. 20 inzake de financieel-economische onderzoeken door de AIVD, *Kamerstukken II 2008/09*, 29 924, nr. 35 (bijlage), p. 12-13.

Mede in het licht hiervan heeft de Commissie besloten om in het vervolg eerder na de publicatie van een rapport de nakoming van de daarin vervatte, door de minister overgenomen aanbevelingen te onderzoeken en hierover direct te rapporteren. In beginsel zal de termijn van een jaar worden gehanteerd.

9. Conclusies

- 9.1 Afgezien van de gevallen genoemd in onderstaande conclusies is aan de aanbevelingen van de Commissie voldaan dan wel zijn de aanbevelingen komen te vervallen.
- 9.2 Ten aanzien van de aanbevelingen van de Commissie die niet door de minister zijn overgenomen geldt dat in drie gevallen de aanbeveling ofwel alsnog is nageleefd ofwel is komen te vervallen. Het vierde geval betrof de constatering van de Commissie in haar rapport inzake het aftappen en de signaalinterceptie dat enkele taps niet conform de wettelijke vereisten waren ingezet en dat de in dit kader verwerkte gegevens dienden te worden verwijderd en vernietigd. De minister deelde deze conclusie niet. De Commissie betreurt het dat de minister ten aanzien van deze operaties een andere afweging maakt en blijft van oordeel dat tot het verwijderen en vernietigen van de in dit kader verwerkte gegevens moet worden overgegaan. (paragraaf 3.2)
- 9.3 In het rapport inzake veiligheidsonderzoeken constateerde de Commissie dat naslagen in gegevensbestanden door de politie onder mandaat van de AIVD verder gingen dan de interne regels van de AIVD toelieten. De aanbeveling van de Commissie om dit recht te trekken is nageleefd doordat de AIVD hier mondeling en schriftelijk op heeft gewezen en ook de naslagen controleert. Evenwel is het de Commissie opgevallen dat bij deze controle blijkt dat de politie nog steeds niet conform de regels deze naslagen uitvoert. Deze tekortkomingen worden door de AIVD met de verantwoordelijke politiefunctionarissen besproken, waarbij afspraken worden gemaakt over verbeteringen. De Commissie wijst op het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dat ten grondslag ligt aan een zorgvuldige uitvoering van de naslagen. (paragraaf 4.1)
- 9.4 In het rapport inzake veiligheidsonderzoeken heeft de Commissie de AIVD aanbevolen te voorzien in een beleidsregeling waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe justitiële gegevens worden beoordeeld en wanneer sprake is van onvoldoende gegevens. De Commissie concludeert dat mede vanwege de afstemming met de MIVD en anderen de totstandkoming van nieuwe beleidsregelingen over deze onderwerpen veel tijd heeft gekost. Daarbij heeft ook meegespeeld dat wat betreft de beoordeling van justitiële gegevens het interne beleid nog steeds voldeed. Dit neemt echter niet weg dat goede, actuele regelgeving veel onduidelijkheid kan wegnemen. De Commissie betreurt daarom de al met al trage implementatie in deze. Zij juicht toe dat de nieuwe regelingen inzake justitiële gegevens alsmede beoordelingsperiodes en onvoldoende gegevens inmiddels zijn gepubliceerd. (paragraaf 4.2)
- 9.5 In het rapport inzake veiligheidsonderzoeken heeft de Commissie stilgestaan bij het belang van uitwisselbaarheid van VGB's tussen de AIVD en de MIVD alsmede de harmonisatie in de uitvoering van veiligheidsonderzoeken. De Commissie ziet in de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, onder meer betreffende de uitwisselbaarheid

- van VGB's, een goede aanzet hiertoe. Wel heeft zij de indruk dat meer samenwerking mogelijk is dan nu plaatsvindt, gezien het feit dat een groot deel van de uitvoering van veiligheidsonderzoeken bij beide diensten gelijk is. De Commissie roept de AIVD (en de MIVD) nogmaals op om de mogelijkheden die er zijn om te komen tot meer afstemming en samenwerking beter te benutten. (paragraaf 4.3)
- 9.6 In het rapport inzake de CT Infobox heeft de Commissie aanbevolen om voortvarend te voorzien in een expliciet wettelijke grondslag voor de CT Infobox. De Commissie signaleert dat na een aanvankelijke toezegging van de minister deze aanbeveling op te volgen, het lange tijd niet gelukt is om de discussie over hoe te voorzien in een wettelijk kader af te sluiten. De Commissie constateert dat het (geactualiseerde) convenant momenteel voldoende fungeert als regelgevend kader voor de medewerkers van de betrokken diensten in de praktijk, maar dat het wel wenselijk is om te zoeken naar een oplossing voor de langlopende discussie. Na het afsluiten van het onderzoek heeft de AIVD gemeld dat alsnog een voorstel tot wijziging van de Wiv 2002 ingediend zal worden teneinde vast te leggen dat de AIVD en de MIVD met bij AMvB genoemde derden bijzondere samenwerkingsrelaties kunnen aangaan. (paragraaf 5.1)
- 9.7 In het rapport inzake de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale inlichtingendiensten heeft de Commissie een aantal aanbevelingen gedaan waarvan de rode draad was om te komen tot een helderder beleid in de relatie tussen de AIVD en de RID'en. De Commissie constateert dat op onderdelen de aanbevelingen van de Commissie nog de nodige inspanningen behoeven. De Commissie gaat ervan uit dat haar opmerkingen in dit kader zullen worden meegenomen in de nieuwe ontwikkelingen voor de RID'en in de context van de Nationale Politie.
- 9.8 In het rapport inzake financieel-economische onderzoeken heeft de Commissie aanbevolen een (toenmalig) nieuw inlichtingenmiddel als bijzondere bevoegdheid aan te merken. De Commissie acht het weinig voortvarend dat dit nog niet is vastgelegd in interne regelgeving.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Commissie d.d. 11 april 2012

Bijlage: compilatie van aanbevelingen (d.d. 28 november 2011)

Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 1	De Commissie beveelt aan dat de uitvoering van A-veiligheidsonderzoeken wat betreft het naslaan van de kring van personen rondom betrokkene door de KLPD t.b.v. van de AIVD in overeenstemming wordt gebracht met het Handboek veiligheidsonderzoeken. (aanbeveling 7.2 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	<p>De praktijk bij de administratieve naslagen die de politie onder mandaat van de AIVD uitvoert wordt, conform de aanbevelingen genoemd in de conclusies 7.2 en 7.4, in overeenstemming gebracht met het handboek AIVD.</p> <p><i>In reactie op Kamervragen (Kamerstukken II 2006/07, 29 876, nr. 22, p. 2 en 6), 23 augustus 2007:</i></p> <p>Alle door de CTIVD gesignaleerde verbeterpunten zullen nog dit jaar conform de aanbevelingen van de commissie worden afgehandeld.</p> <p>(...)</p> <p>Inmiddels ben ik tot het inzicht gekomen dat, gezien de zwaarte van de vertrouwensfuncties waarbij een A-veiligheidsonderzoek wordt uitgevoerd, de huidige wijze van werken een noodzakelijke aanvulling op dat onderzoek vormt. Ik zal dan ook niet de praktijk in overeenstemming brengen met het handboek maar het handboek aanpassen aan de thans bij de A-onderzoeken bestaande praktijk.</p>
Actie/toelichting AIVD	De huidige praktijk is dat de standaard naslag in de politiestructuren uitsluitend plaatsvindt naar betrokkene en diens partner. De KLPD ontvangt ten behoeve van deze naslag dan ook alleen de gegevens van betrokkene en diens partner en verricht alleen naar deze personen naslag. Slechts wanneer uit andere naslagen nadelige informatie naar voren komt over personen uit de directe omgeving van betrokkene, kan een naslag van deze personen in de politiestructuren plaatsvinden. Overigens zijn alle geldende beleidsregels, richtlijnen en werkinstructies voor veiligheidsonderzoeken beschreven in het systeem voor procesbeschrijvingen van de AIVD. Wijzigingen kunnen daarin direct worden verwerkt. Met dit systeem wordt in de praktijk gewerkt.

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 2	De Commissie beveelt aan de praktijk in het kader van veiligheidsonderzoeken t.b.v. de politie en de Dienst Koninklijk Huis (P- en KH-onderzoeken) wat betreft het naslaan van de kring van personen rondom betrokkene in overeenstemming te brengen met de interne regeling. (aanbeveling 7.4 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	<p>De praktijk bij de administratieve naslagen die de politie onder mandaat van de AIVD uitvoert wordt, conform de aanbevelingen genoemd in de conclusies 7.2 en 7.4, in overeenstemming gebracht met het handboek AIVD.</p> <p><i>In reactie op Kamervragen (Kamerstukken II 2006/07, 29 876, nr. 22, p. 2), 23 augustus 2007:</i></p>

	Alle door de CTIVD gesignaleerde verbeterpunten zullen nog dit jaar conform de aanbevelingen van de commissie worden afgehandeld.
Actie/toelichting AIVD	Medio april 2008 zijn alle korpsen door de AIVD schriftelijk gewezen op de kring van personen die in het kader van P en KH-onderzoeken mag worden nageslagen. Informeel waren de korpsen hier na het verschijnen van het rapport van de commissie in 2007 al op gewezen. Door middel van evaluaties door de AIVD, die in beginsel een keer per jaar bij de korpsen plaatsvinden, wordt controle uitgeoefend op de onder mandaat uitgevoerde veiligheidsonderzoeken door de korpsen. In dat kader wordt expliciet aandacht besteed aan de kring van personen die wordt nageslagen.

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 3	De Commissie beveelt aan dat de uitvoering van KH-onderzoeken door de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging van het KLPD, onder mandaat van de AIVD, in het Handboek veiligheidsonderzoeken van de AIVD wordt opgenomen. (aanbeveling 7.5 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De totstandkoming van de door de Commissie in de conclusies 7.5, 7.7, 7.8 en 7.9 aanbevolen nadere regelgeving is ter hand genomen en zal naar het zich laat aanzien nog dit jaar worden voltooid.
Actie/toelichting AIVD	In het hiervoor genoemde systeem van procesbeschrijvingen van de AIVD zijn de richtlijnen en de werkinstructies ten aanzien van de mandaathouder, de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging van het KLPD, opgenomen.

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 4	De Commissie beveelt aan dat de AIVD voorziet in een beleidsregeling waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe justitiële gegevens worden beoordeeld in het licht van het al dan niet afgeven van de verklaring. (aanbeveling 7.7 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De totstandkoming van de door de Commissie in de conclusies 7.5, 7.7, 7.8 en 7.9 aanbevolen nadere regelgeving is ter hand genomen en zal naar het zich laat aanzien nog dit jaar worden voltooid.
Actie/toelichting AIVD	De AIVD heeft een beleidsregel beoordelingsperiodes en onvoldoende gegevens veiligheidsonderzoeken en een beleidsregel justitiële gegevens veiligheidsonderzoeken opgesteld, welke bedoeld zijn voor alle te verrichten veiligheidsonderzoeken, uitgezonderd die ten behoeve van de burgerluchthavens. Over de inhoud van de beleidsregels is de MIVD door de AIVD geïnformeerd. De beleidsregels liggen in het laatste kwartaal van 2011 ter besluitvorming voor en zullen na vaststelling worden gepubliceerd.

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007

Aanbeveling 5	De Commissie beveelt aan dat de AIVD en de MIVD de beide interne regelingen ter beoordeling van de justitiële gegevens ter vergelijking naast elkaar leggen zodat waar mogelijk kan worden voorzien in een betere afstemming. (aanbeveling 7.8 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De totstandkoming van de door de Commissie in de conclusies 7.5, 7.7, 7.8 en 7.9 aanbevolen nadere regelgeving is ter hand genomen en zal naar het zich laat aanzien nog dit jaar worden voltooid.
Actie/toelichting AIVD	In het kader van de totstandkoming van de beleidsregels van de AIVD (zie aanbeveling 4) heeft regelmatig overleg plaatsgevonden op beleidsniveau tussen de beide diensten. Dit heeft geresulteerd in afstemming met de bestaande praktijk bij de MIVD. Gezien de verschillen tussen de militaire en de civiele sectoren blijft op een aantal punten verschillen bestaan in de beoordelingscriteria voor de onderzoeken van de beide diensten.

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 6	De Commissie beveelt aan dat er wordt voorzien in een beleidsregeling waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe justitiële gegevens in het KH-onderzoek worden beoordeeld. (aanbeveling 7.9 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De totstandkoming van de door de Commissie in de conclusies 7.5, 7.7, 7.8 en 7.9 aanbevolen nadere regelgeving is ter hand genomen en zal naar het zich laat aanzien nog dit jaar worden voltooid.
Actie/toelichting AIVD	Zie de toelichting bij aanbeveling 4 en 5.

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 7	In het kader van de uitgangspunten van uniformiteit en uitwisselbaarheid beveelt de Commissie de Minister aan de gronden waarop de differentiatie in onderzoeken wordt aangebracht opnieuw nauwkeurig te bezien en te omschrijven. (aanbeveling 7.15 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De aanbevelingen van de commissie in de conclusies 7.15 en 7.16 inhoudende het opnieuw bezien en omschrijven van de in verschillende veiligheidsonderzoeken aangebrachte differentiatie en het waar mogelijk harmoniseren van de uitvoering van veiligheidsonderzoeken door de AIVD en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) zullen worden opgevolgd. Hiertoe zijn reeds inmiddels enkele stappen gezet. Ik acht het echter van belang er op te wijzen dat er waar het gaat om risicovol gedrag reële verschillen bestaan tussen enerzijds Defensie en de krijgsmacht en anderzijds civiele sectoren. Deze verschillen rechtvaardigen een uiteenlopende aandacht voor en beoordeling van bepaalde antecedenten. Zo wordt er op goede gronden bij Defensie strenger gekeken naar en geoordeeld over antecedenten betreffende drugs en wapens dan gebruikelijk is bij functies in de burgermaatschappij. Dit neemt echter niet weg dat waar er sprake is van vergelijkbare vertrouwensfuncties met vergelijkbare veiligheidsrisico's, de in te stellen veiligheidsonderzoeken en de beoordeling van de daarmee verkregen antecedenten ook op vergelijkbare wijze dienen plaats te vinden. Dit niet alleen

	<p>omdat vanuit een oogpunt van rechtmatigheid gelijke gevallen gelijk dienen te worden behandeld maar ook omdat de efficiency, onder meer door de mogelijkheid van het uitwisselen van verklaringen van geen bezwaar, daarmee is gediend. Aan een optimale uitvoering van de aanbevelingen van de commissie zal ik dan ook van harte meewerken.</p> <p><i>In reactie op Kamervragen (Kamerstukken II 2006/07, 29 876, nr. 22, p. 3), 23 augustus 2007:</i> Overigens zijn mijn collega van Defensie en ik gaarne bereid in het convenant inzake de samenwerking tussen de AIVD en de MIVD opnieuw de zinsnede op te nemen dat de diensten waar mogelijk elkaars verklaringen van geen bezwaar erkennen.</p>
Actie/toelichting AIVD	<p>Sinds het afkomen van het rapport van de Commissie is een aantal leidraden aanwijzing vertrouwensfuncties opgesteld voor specifieke sectoren, in welk kader opnieuw is bezien en beschreven op welke gronden vertrouwensfuncties worden aangewezen en geclusterd. In juni 2009 is een Leidraad aanwijzen vertrouwensfuncties politie vastgesteld in samenspraak tussen de politiekorpsen, het ministerie van BZK en de AIVD. Op 1 september 2011 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de leidraad aanwijzing vertrouwensfuncties vitale sectoren vastgesteld. Het betreft een uitwerking van de Wet Veiligheidsonderzoeken en biedt de vitale sectoren concrete criteria voor de aanwijzing van vertrouwensfuncties. De Leidraad Vitaal is in nauwe samenwerking met alle ministeries die verantwoordelijk zijn voor één of meerdere vitale sectoren tot stand gebracht. De publicatie wordt verwacht medio december 2011.</p> <p>Daarnaast is de (algemene) Leidraad aanwijzen vertrouwensfuncties inmiddels geëvalueerd door de AIVD. De tekening door de minister is voor begin 2012 voorzien.</p> <p>Met de MIVD vinden besprekingen plaats met het doel te komen tot wederzijdse erkenning van de door de diensten afgegeven verklaringen van geen bezwaar, in het bijzonder ook de verdere uitbreiding van de wederzijdse erkenning van verklaringen afgegeven voor het personeel van de beide diensten. De nauwe samenwerking tussen beide diensten op enkele specifieke terreinen, zoals op het terrein van proliferatie, waarbij personeel in gezamenlijke units is ondergebracht, heeft er reeds toe geleid dat veiligheidsonderzoeken in gezamenlijkheid hebben plaatsgevonden.</p>

CTIVD nr. 11b	Uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	21 maart 2007
Aanbeveling 8	De Commissie beveelt aan dat de AIVD en de MIVD waar mogelijk voorzien in enerzijds harmonisatie in de inrichting van de uitvoering van de onderzoeken en anderzijds in de ontwikkeling van een gezamenlijk beoordelingskader in het licht van het afgeven van de verklaring. (aanbeveling 7.16 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De aanbevelingen van de commissie in de conclusies 7.15 en 7.16 inhoudende het opnieuw bezien en omschrijven van de in verschillende veiligheidsonderzoeken aangebrachte differentiatie en het waar mogelijk harmoniseren van de uitvoering van veiligheidsonderzoeken door de AIVD en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) zullen worden opgevolgd. Hiertoe zijn reeds inmiddels enkele stappen gezet. Ik acht het echter van belang er op te wijzen dat er waar het gaat om risicovol gedrag reële verschillen bestaan tussen enerzijds Defensie en de krijgsmacht en anderzijds

	<p>civiele sectoren. Deze verschillen rechtvaardigen een uiteenlopende aandacht voor en beoordeling van bepaalde antecedenten. Zo wordt er op goede gronden bij Defensie strenger gekeken naar en geoordeeld over antecedenten betreffende drugs en wapens dan gebruikelijk is bij functies in de burgermaatschappij. Dit neemt echter niet weg dat waar er sprake is van vergelijkbare vertrouwensfuncties met vergelijkbare veiligheidsrisico's, de in te stellen veiligheidsonderzoeken en de beoordeling van de daarmee verkregen antecedenten ook op vergelijkbare wijze dienen plaats te vinden. Dit niet alleen omdat vanuit een oogpunt van rechtmatigheid gelijke gevallen gelijk dienen te worden behandeld maar ook omdat de efficiency, onder meer door de mogelijkheid van het uitwisselen van verklaringen van geen bezwaar, daarmee is gediend. Aan een optimale uitvoering van de aanbevelingen van de commissie zal ik dan ook van harte meewerken.</p>
Actie/toelichting AIVD	<p>Zoals onder aanbeveling 4 en 5 is aangegeven zijn door de AIVD beleidsregels opgesteld. Daarnaast vinden op dit moment tussen de AIVD en MIVD gesprekken plaats over de wederzijdse erkenning van afgegeven verklaringen van geen bezwaar (zie onder aanbeveling 7). In 2009 hebben de diensten gezamenlijk de Leidraad persoonlijke gedragingen en omstandigheden gepubliceerd, waarin het beoordelingskader in het veiligheidsonderzoek nader is toegelicht.</p>

CT Infobox

CTIVD nr. 12	CT Infobox
Datum vaststelling	21 februari 2007
Aanbeveling 9	<p>De Commissie beveelt aan voortvarend te voorzien in een expliciet wettelijke grondslag voor de CT Infobox. De Commissie beveelt aan de rol en positie van de deelnemende organisaties binnen de CT Infobox in een nadere wettelijke regeling te verduidelijken. Naar het oordeel van de Commissie zou in een nadere wettelijke regeling meer de nadruk kunnen en moeten worden gelegd op de samenwerking binnen de CT Infobox. De Commissie beveelt aan om in een nadere wettelijke regeling het Coördinerend Beraad een duidelijker positie te geven. Daarbij dient ook aandacht te worden geschonken aan de rol van de NCTb. In nadere regelgeving zou naar het oordeel van de Commissie een eenvoudiger adviesprocedure moeten worden vormgegeven. In een nadere wettelijke regeling voor de CT Infobox zou naar het oordeel van de Commissie duidelijkheid dienen te worden gecreëerd over de rol van de CT Infobox bij (het advies tot) een persoonsgerichte aanpak. Tevens zou duidelijkheid dienen te worden gecreëerd ten aanzien van het adviseren door de CT Infobox van derden. De Commissie beveelt aan de rol van de Minister van Defensie resp. Justitie ten aanzien van de CT Infobox duidelijker vast te leggen. (aanbeveling 10.1 van het rapport)</p>
Reactie minister op aanbeveling	<p>Hoewel ik van mening ben dat er thans op een zodanig constructieve wijze in de CT Infobox wordt gewerkt dat dit ook positieve effecten heeft op de samenwerking van de betrokken organisaties buiten de box ben ik gaarne bereid de commissie in dezen te volgen. Mede gelet op het succes van de CT Infobox gaat mijn voorkeur daarbij uit naar het opnemen in de Wiv 2002 van een algemene grondslag op basis waarvan de AIVD (of de MIVD) met derden bijzondere - bij algemene maatregel van bestuur nader uit te werken - samenwerkingsrelaties kan aangaan. Dit biedt de mogelijkheid niet alleen aan de CT Infobox, maar ook aan andere samenwerkingsverbanden op een</p>

	flexibele, toekomstvaste en voortvarende manier invulling te geven. Bij het aangaan van deze samenwerkingsrelaties treden telkens dezelfde vragen op waarvoor ad hoc oplossingen worden bedacht die vervolgens in verschillende soorten documenten (zoals convenanten en protocollen) worden vastgelegd. De rechtszekerheid, maar ook de kenbaarheid en voorzienbaarheid naar buiten toe, is er dan ook bij gebaat indien de Wiv 2002 een algemene wettelijke grondslag voor het aangaan van samenwerkingsverbanden zou kennen, waarbij per samenwerkingsverband bij besluit bepaalde daarop toegesneden arrangementen uit de Wiv 2002 van toepassing kunnen worden verklaard. Een dergelijke regeling kan dan ook de basis vormen voor bijvoorbeeld de samenwerking van de AIVD en de NCTb en de afstemming van terrorismeonderzoeken tussen de AIVD en het Openbaar Ministerie. Ik zal met mijn betrokken ambtgenoten contact opnemen over het tot stand brengen van de hier bedoelde herziening van de Wiv 2002 en van een daarop te baseren besluit voor de CT Infobox waarin de voorstellen van de commissie worden verwerkt.
Actie/toelichting AIVD	Op dit moment wordt nut en noodzaak van een wettelijke regeling opnieuw tegen het licht gehouden.

CTIVD nr. 12	CT Infobox
Datum vaststelling	21 februari 2007
Aanbeveling 10	De Commissie beveelt aan bij de intake van een persoon in de CT Infobox gemotiveerd aan te geven waarom een persoon voldoet aan de criteria. Bij het aanmelden van een groep van personen is het naar het oordeel van de Commissie aangewezen te omschrijven welke rol een bepaalde persoon in een groep of organisatie inneemt en waarom hij vervolgens voldoet aan de criteria. De Commissie beveelt aan om het beargumenteren van de meerwaarde van het opnemen van een persoon in de CT Infobox bij de intake onverkort toe te passen. (aanbeveling 10.3 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Alle aanbevelingen van de commissie betreffende het de facto opnemen en verwijderen van personen zijn inmiddels uitgevoerd.
Actie/toelichting AIVD	Ter toelichting wordt opgemerkt dat het opnemen van personen in de CT Infobox een continue proces is dat plaatsvindt aan de hand van de criteria. De gestandaardiseerde systemen (sjablonen) dwingen er toe dat de bedoelde motivering bij de intake schriftelijk wordt vastgelegd.

CTIVD nr. 12	CT Infobox
Datum vaststelling	21 februari 2007
Aanbeveling 11	De Commissie beveelt aan de vereisten voor het opnemen van personen in de CT Infobox stringent toe te passen. De Commissie beveelt met het oog op de duidelijkheid aan om voor het opnemen van personen op de lijst van de CT Infobox om redenen van coördinatie een grondslag in het convenant te creëren. (aanbeveling 10.4 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Alle aanbevelingen van de commissie betreffende het de facto opnemen en verwijderen van personen zijn inmiddels uitgevoerd. De aanbeveling om voor alle duidelijkheid in het convenant betreffende de CT Infobox een expliciete grondslag te creëren voor het opnemen van personen in de box om redenen van

	coördinatie, zal op korte termijn worden uitgevoerd.
Actie/toelichting AIVD	<p>Ter toelichting wordt opgemerkt dat de vereisten voor het opnemen van personen in de CT Infobox in de praktijk stringent worden toegepast. Als er aanleiding is om met die vereisten/criteria ruimer om te gaan, wordt dit besproken in een vergadering van het Coördinerend Beraad, waarin wordt bezien of verruiming van de criteria nodig is.</p> <p>Voor wat betreft de aanbeveling om om redenen van coördinatie een grondslag in het convenant te creëren zij verwezen naar de brief van de minister aan de Commissie van 1 juli 2008, waarin onder meer is aangegeven dat in verband met deze aanbeveling het convenant is aangepast. Een afschrift van het aangepaste convenant is bij die brief gevoegd.</p>

CTIVD nr. 12	CT Infobox
Datum vaststelling	21 februari 2007
Aanbeveling 12	De Commissie beveelt aan, aan de hand van vooraf vastgestelde criteria, scherp te bezien of de in de CT Infobox opgenomen personen op de lijst van de CT Infobox kunnen blijven staan, dan wel van deze lijst dienen te worden verwijderd. (aanbeveling 10.5 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Alle aanbevelingen van de commissie betreffende het de facto opnemen en verwijderen van personen zijn inmiddels uitgevoerd.
Actie/toelichting AIVD	Ter toelichting wordt opgemerkt dat het opschonen van de CT Infobox, evenals het opnemen van personen, een continue proces is dat plaatsvindt aan de hand van de criteria. In 2009 is daaraan een speciaal project gekoppeld.

CTIVD nr. 12	CT Infobox
Datum vaststelling	21 februari 2007
Aanbeveling 13	Er zal moeten worden beoordeeld op welke wijze de informatieverstrekking en de geheimhouding binnen het Afstemmingsoverleg Terrorisme (AOT) het beste (formeel) kan worden vormgegeven. (aanbeveling 10.11 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De aanbeveling van de commissie om de wijze van informatieverstrekking en de geheimhouding binnen het Afstemmingsoverleg Terrorisme formeel te regelen kan, zoals hiervoor reeds werd aangegeven, uiteindelijk het beste plaatsvinden op basis van de in de Wiv 2002 op te nemen algemene wettelijke grondslag voor samenwerkingsrelaties.
Actie/toelichting AIVD	Het standpunt van de commissie wordt noch immer onderschreven. Het voornemen was de aanbeveling met een wijziging van de Wiv 2002 dan wel met een zelfstandige algemene maatregel van bestuur omtrent de CT Infobox uit te voeren. Aangezien nut en noodzaak van een (wettelijke) regeling momenteel opnieuw tegen het licht wordt gehouden - zie de toelichting bij aanbeveling 9 - is de aanbeveling van de commissie nog niet uitgevoerd.

Uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND

CTIVD nr. 13	Uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND
Datum vaststelling	18 april 2007
Aanbeveling 14	De Commissie beveelt aan dat de zoekvragen van de AIVD aan de IND voordat zij worden uitgezet voortaan worden getoetst op de vereisten gesteld in de artikelen 12, tweede en derde lid, 13, eerste en derde lid, en 17 jo. artikel 6, tweede lid, Wiv 2002 door of vanwege de afdeling Kabinet en Juridische Aangelegenheden van de AIVD. (aanbeveling 6.2 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De aanbevelingen vervat in de conclusies 6.2, 6.3 en 6.4, die ertoe strekken een (procedureel) zorgvuldige gang van zaken te verzekeren, neem ik over.
Actie/toelichting AIVD	Deze aanbeveling is inmiddels staande praktijk. De aanbeveling is verwerkt in het Handboek inlichtingenwerk. De toetsing vindt plaats door de operationeel juristen van de eenheid Regie.

CTIVD nr. 13	Uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND
Datum vaststelling	18 april 2007
Aanbeveling 15	De Commissie beveelt aan om te voorzien in een regeling waarin een vaste functionaris bij de IND wordt aangewezen inzake het contact tussen de diensten in het kader van de ambtsberichten. (aanbeveling 6.3 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De aanbevelingen vervat in de conclusies 6.2, 6.3 en 6.4, die ertoe strekken een (procedureel) zorgvuldige gang van zaken te verzekeren, neem ik over. Wel teken ik hierbij aan dat het uiteindelijk een zaak van de IND is om een vaste functionaris aan te wijzen voor het contact met de AIVD over ambtsberichten.
Actie/toelichting AIVD	Er bestaat reeds een constructie waarbij vaste functionarissen bij de IND zijn aangewezen die deel uitmaken van het totstandkomingsproces van een AIVD-ambtsbericht.

CTIVD nr. 13	Uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND
Datum vaststelling	18 april 2007
Aanbeveling 16	De Commissie constateert dat de praktijk waarin de AIVD toezegt zich te zullen inspannen opdat de vreemdelingenrechtelijke procedure tot een positief resultaat zal leiden, enigszins op gespannen voet staat met de beleidslijn Dales, omdat ze door de asielzoeker licht verkeerd begrepen kan worden. De Commissie beveelt de AIVD aan hierin zorgvuldigheid en terughoudendheid te betrachten, gelet op de uitgangspunten van de genoemde beleidslijn. (aanbeveling 6.4 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De aanbevelingen vervat in de conclusies 6.2, 6.3 en 6.4, die ertoe strekken een (procedureel) zorgvuldige gang van zaken te verzekeren, neem ik over.
Actie/toelichting AIVD	De (uitgangspunten van de) lijn Dales zijn onderdeel van de vakopleiding acquisitie (basis) en zijn opgenomen in de syllabus voor die opleiding. Verder wordt de strekking van de lijn Dales uitgelegd in de gedragscode voor acquireurs. Bij advisering en toetsing voorafgaand aan operationele activiteiten en evaluaties van operaties wordt ook de uitvoering van de lijn

	Dales meegenomen.
--	-------------------

Onderzoek naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden

CTIVD nr. 14	Onderzoek naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden (waaronder spionage)
Datum vaststelling	15 mei 2007
Aanbeveling 17	De Commissie beveelt aan om het Mandaatbesluit AIVD 2002 aan te passen door het beslissingsniveau voor het observeren in de zin van artikel 20 Wiv 2002 op het niveau van de Minister of namens deze het hoofd van de AIVD neer te leggen indien het de observatie van een persoon betreft die vanwege zijn functie of beroep een bijzondere maatschappelijke functie heeft. Mutatis mutandis geldt dit voor een observatie van de gebouwen waar deze personen werkzaam zijn. (aanbeveling 5.2 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik ben hiervan geen voorstander. (...) Behoudens uitzonderingsgevallen moeten dit soort besluiten niet door mij of door het hoofd van de AIVD worden genomen. Dit schaadt de slagvaardigheid van de AIVD en legt nodeloos beslag op mijn tijd en die van het hoofd van de AIVD. Mede omdat de commissie geen enkel geval heeft gesignaleerd waarin ten onrechte op een lager beslissingsniveau toestemming werd verleend voor het volgen en observeren van personen of gebouwen ben ik dan ook van mening dat het Mandaatbesluit bijzondere bevoegdheden AIVD kan blijven zoals het is. Wel heb ik om de commissie tegemoet te komen het hoofd van de AIVD opgedragen bij de inzet van inlichtingenmiddelen tegen personen die een positie zoals bedoeld door de commissie bekleden, extra alert te zijn op de aanwezigheid van de in het mandaatbesluit genoemde bijzondere omstandigheden die ertoe nopen dat daarover door hem of door mij wordt beslist.
Actie/toelichting AIVD	Na de aanbeveling van de commissie is nadrukkelijk onder de aandacht van de teamhoofden gebracht om bij de inzet van inlichtingenmiddelen tegen personen die een positie zoals bedoeld door de commissie bekleden, extra alert te zijn op de aanwezigheid van bijzondere omstandigheden die nopen tot een hoger beslisniveau. In het Handboek inlichtingenwerk is de aangescherpte procedure voor de hier bedoelde besluiten opgenomen. Overigens is het Mandaatbesluit AIVD 2002 inmiddels vervangen door het Mandaatbesluit bijzondere bevoegdheden AIVD 2009, de betreffende bepaling is daarbij niet gewijzigd (conform standpunt minister).

CTIVD nr. 14	Onderzoek naar de ongewenste inmenging van vreemde mogendheden (waaronder spionage)
Datum vaststelling	15 mei 2007
Aanbeveling 18	De Commissie beveelt dringend aan acht te slaan op een zorgvuldige schriftelijke vastlegging van de besluiten tot verlenging van de inzet van een agent. (aanbeveling 5.4 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Overeenkomstig de aanbeveling van de commissie vastgelegd in punt 5.4 van haar rapport zal ook in de toekomst nauwlettend worden toegezien op een zorgvuldige schriftelijke vastlegging van de hier bedoelde besluiten.

Actie/toelichting AIVD	Het Handboek inlichtingenwerk bevat een standaardprocedure voor besluiten tot de inzet (of verlenging of beëindiging) van een agent. Deze besluiten worden inhoudelijk door de eenheid Regie beoordeeld. Indien genoemde eenheid in de aanvragen, verlengingen, beëindigingen zaken aantreft die anders zouden moeten, kan zij daarover een advies uitbrengen. Het is vervolgens aan het unithoofd om te besluiten of het advies wordt opgevolgd of niet.
------------------------	---

Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007
Aanbeveling 20	Naar het oordeel van de Commissie moet ervoor worden gezorgd dat de sturing van de RID'en op een zo gestructureerd mogelijke manier verloopt. Zowel van de AIVD als van de RID'en mag een actieve houding worden verwacht om de sturing van de RID'en door de AIVD te verbeteren. (aanbeveling 6.1 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	<p>Hiertoe zijn, zoals de commissie ook aangeeft, door de AIVD de nodige activiteiten ondernomen. De intentie van de AIVD is om nog meer dan nu het geval is de (operationele) sturing beter te borgen. Zo is het Inlichtingen Behoeftesplan (IBP) doorontwikkeld naar een meer dynamisch model en is de AIVD-taak van de RID geïntegreerd binnen het primaire (AIVD) inlichtingenproces. In algemene zin kan gesteld worden dat de vrijblijvendheid in de aansturing verleden tijd is. Verdere integratie door gelijkschakeling van werkprocessen en werkinstructies gaat onverminderd door. Werkzaamheden van de RID'en worden gestuurd via de afspraken in het IBP, zijn altijd schriftelijk opgedragen en de control op het proces vindt plaats vanuit de AIVD. Ten behoeve van het werkproces worden AIVD hulpmiddelen (sjablonen) gebruikt. Er is een evaluatie opgesteld van de proef met de RID-liaison van het regiokorps Haaglanden. De conclusie hiervan luidt dat het instellen van een RID-liaison tussen de RID en de AIVD heeft geleid tot het afnemen van communicatieproblemen, een betere aansturing van de RID en betere toegankelijkheid van de teams voor de RID die met die specifieke teams samenwerkt. Daarnaast is er bij de AIVD een beter beeld ontstaan van de informatiebehoefte van het korps Haaglanden en het lokale bestuur. Hierdoor is de AIVD beter in staat de lokale belangendragers te bedienen. De AIVD biedt thans alle korpsen de mogelijkheid een dergelijke liaison aan te wijzen.</p> <p>De AIVD onderschrijft de bevinding van de commissie dat de gegevensverstrekking van de AIVD aan de RID-en voor verbetering vatbaar is en is inmiddels op diverse terreinen actief om hierin verandering te bewerkstelligen. Zo is onder andere een aanvang gemaakt met geautomatiseerde gegevensverstrekking aan de RID-en en worden ambtsberichten, analyses en exploitatieproducten van de AIVD in beginsel gedeeld met de RID-en.</p> <p>Voorts wordt de stelling van de commissie onderschreven dat het van groot belang is dat de RID-ers binnen de AIVD worden beschouwd als AIVD collega's, als de buitenposten van de AIVD. Met deze conclusie is het niet meer dan logisch dat de RID op wat voor manier dan ook, uiteraard met inachtneming van de voorschriften van de Wiv 2002 (waaronder het need-to-know beginsel, zoals vastgelegd in artikel 35 van de Wiv 2002), die informatie</p>

	<p>van de AIVD krijgt die zij voor haar functioneren als buitenpost van de AIVD nodig heeft. Tot slot wordt opgemerkt dat op dit moment een zgn. dashboard als managementinstrument bij de RID-en wordt geïmplementeerd, waarmee zowel bij de RID als de AIVD, actueel en real-time zicht is op de uitstaande werkzaamheden, de informatiepositie van de RID-en en het procesmanagement.</p>
Actie/toelichting AIVD	<p>In samenwerking met de Raad van Korpschefs en DGV, heeft de AIVD de afgelopen 2 jaar (1 juli 2008 t/m 1 juli 2010) uitvoering gegeven aan het door de minister in de reactie aangekondigde project “Bruggenhoofd”. Met het project is vorm gegeven aan de verdere kwaliteitsontwikkeling van de samenwerkingsrelatie tussen de AIVD en de artikel 60 Wiv diensten en daarmee ook aan de toezegging van de minister.</p> <p>Het project is opgebouwd rond een strategisch kader, waarbinnen een viertal strategische doelstellingen zijn geformuleerd. Het gaat daarbij om verbetering van de sturing door de AIVD, vergroten van de operationele slagkracht, samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en het vergroten van de externe oriëntatie van de AIVD.</p> <p>In het strategisch kader zijn alle aanbevelingen van de CTIVD en de toezeggingen van de minister benoemd en in gekoppeld aan de strategische doelstellingen. Het project Bruggenhoofd is inmiddels formeel afgesloten. Medio 2010 is de eindrapportage vastgesteld door de stuurgroep die bestaat uit de Directeur Politie van BZK, de portefeuillehouder Intelligence van de Raad van Korpschefs en de Directeur Binnenlandse Veiligheid van de AIVD. Het project heeft geleid tot een 57-tal producten en activiteiten die zijn afgerond of in verschillende stadia van uitvoering verkeren.</p> <p>Op verzoek van de stuurgroep is een audit uitgevoerd op het (resultaat van het) project door de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid van het ministerie van BZK in samenwerking met het Kenniscentrum Verbetermanagement en Innovatie van de AIVD. Het beeld dat die audit opleverde, was dat een flink deel van de producten niet of pas deels waren opgeleverd en dat de implementatiefase nog de nodige aandacht zou vergen. Ook kwam naar voren dat ten aanzien van een aantal deelproducten nog besluitvorming moest plaatsvinden. De reden waarom een aantal deelproducten nog niet volledig was afgerond, was mede gelegen in het feit dat de AIVD tijdens de looptijd van het project Bruggenhoofd een grote reorganisatie doorvoerde. Deze leidde niet alleen tot personele wisselingen die vertragend werkten voor het project, maar tevens tot een andere kijk van de dienst op het inlichtingenproces. Daarnaast werd van de zijde van de politie het nieuwe functiehuis niet binnen de geplande tijd ingevoerd, waardoor de uitkomsten van Bruggenhoofd op dat dossier niet konden worden geïmplementeerd.</p> <p>Inmiddels is de implementatie van de aanbevelingen van “Bruggenhoofd” praktisch afgerond. Daarbij is aangehaakt bij het traject ‘RID 2015’, dat de regionale AIVD-taak in de toekomst beschrijft in het licht van de oprichting van de Nationale Politie. Aansluiting van RID-en en BD Kmar op de ICT-infrastructuur van de AIVD is een van de uitgangspunten.</p>

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007

Aanbeveling 21	Naar het oordeel van de Commissie dienen de teams van de AIVD zorg te dragen voor een adequate sturing van en de coördinatie tussen de verschillende RID'en. (aanbeveling 6.2 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Inmiddels heeft de AIVD terzake beleid ontwikkeld, dat in een werkinstructie voor de teams en de RID-en is opgenomen. Concreet betekent dit dat in het geval een onderzoek regio overschrijdende inzet van een RID of RID-en vergt, het team deze RID-en schriftelijk toestemming geeft om onderling informatie uit te wisselen op basis van de hier bovengenoemde werkinstructie.
Actie/toelichting AIVD	Het beleid is gecommuniceerd met de RID'en en wordt in de praktijk toegepast. Om de sturing van de RID-en nog verder te verbeteren, heeft de AIVD een team opgericht dat speciaal is belast met het coördineren van de opbouw van een netwerk van operationele gesprekscontacten bij de RID-en en met het begeleiden van de productie van Regionale Inlichtingenbeelden.

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007
Aanbeveling 22	Naar het oordeel van de Commissie dient ervoor te worden gezorgd dat de overlap tussen de taak op grond van de Wiv 2002 en de openbare orde-taak zo klein mogelijk wordt gemaakt. Vanwege de ontwikkeling die de uitvoering van de openbare orde-taak op het gebied van radicalisering heeft doorgemaakt, acht de Commissie het een taak van de wetgever om de bevoegdheden van de RID'en binnen de openbare orde-taak nader te bezien. (aanbeveling 6.5 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik onderschrijf de opvatting van de commissie dat overlap zo veel mogelijk moet worden vermeden, maar gelet op legitieme belangen in de sfeer van de openbare orde zal enige overlap niet altijd te vermijden zijn. De burgemeester zal immers om zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde waar te kunnen maken ook moeten kunnen beschikken over adequate informatie met betrekking tot bijvoorbeeld links- en rechtsextremisme in zijn gemeente ter voorkoming van (dreigende) openbare orde-verstoringen. Niettemin verdient deze - complexe - problematiek nadere verkenning. Ik ben het voorts met de commissie eens - indien zij daarop doelt - dat er zoveel mogelijk duidelijkheid dient te zijn over de reikwijdte van de openbare orde-taak en de rol van de RID-en daarbij. Dit mede ter voorkoming van overlap met de taak van de AIVD en de vermenging van de activiteiten van de RID-en voor de AIVD onder mijn verantwoordelijkheid en voor de openbare orde-taak onder verantwoordelijkheid van de burgemeester. In het bestuursakkoord met de VNG is opgenomen dat Rijk en VNG samen een visie ontwikkelen op de openbare ordeportefeuille van de burgemeester. Daarbij zal ook aandacht worden besteed aan de reikwijdte van het begrip openbare orde. Inmiddels heeft mijn ministerie het initiatief genomen voor een expertmeeting waarin nadrukkelijk gekeken zal worden naar het wettelijk kader voor de openbare orde-taak. In dat verband zal ook de door de commissie gesignaleerde overlap op het vlak van radicalisering aan de orde komen. Met de politie en de AIVD is verder afgesproken dat de ontwikkeling van de openbare orde-taak van de politie zal worden ontwikkeld onder de regie van de Strategische Beleidsgroep Intelligence van de Raad van Hoofdcommissarissen met participatie vanuit de AIVD. Nu er inmiddels initiatieven zijn ondernomen om in meer brede zin naar de openbare orde-problematiek te kijken (definitie, wetgeving enz.) acht ik het wenselijk om eerst daarvan de resultaten af te wachten alvorens tot een nadere standpuntbepaling op de door de commissie gesignaleerde problematiek en de daaraan verbonden aanbevelingen te komen.

Actie/toelichting AIVD	De minister heeft op 3 april 2009 per brief de Tweede Kamer geïnformeerd over haar standpunt (TK, vergaderjaar 2008-2009, 29924, nr. 30). De verdere uitwerking van deze brief is ter hand genomen door de Strategische Beleidsgroep Intelligence van de Raad van Korpschefs. Er is een specifieke expertgroep ingesteld waarin de AIVD participeert. Deze expertgroep heeft medio 2011 advies uitgebracht. Daarin wordt aanbevolen de uitvoering van de openbare orde-taak en de AIVD-taak binnen de politieorganisatie te scheiden, dat wil zeggen: in aparte eenheden onder te brengen. Er zou een eenheid moeten komen die verantwoordelijk is voor heimelijke inwinning van inlichtingen ten behoeve van de nationale veiligheid en een andere eenheid die verantwoordelijk is voor heimelijke inwinning van inlichtingen op het terrein van openbare orde handhaving en de CIE-taak gezamenlijk. Beide eenheden zouden organisatorisch worden ondergebracht in de Regionale Inlichtingenorganisatie (RIO) van de 10 regionale politie-eenheden. Dit advies is aangeboden aan de Raad van Korpschefs. De AIVD houdt in de context van project RID 2015 - zie ook de toelichting bij aanbeveling 20 - nadrukkelijk rekening met de implicaties van dit advies.
------------------------	--

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007
Aanbeveling 23	Er zal een juiste balans dienen te worden gevonden tussen het belang van het lokaal bestuur om adequaat geïnformeerd te worden en het belang van de AIVD om bepaalde informatie geheim te houden. Het is van groot belang dat er heldere afspraken met (in de eerste plaats) de korpschefs worden gemaakt betreffende het informeren van het lokaal bestuur over informatie van de AIVD. (aanbeveling 6.6 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik onderschrijf de opvatting van de commissie dat er een juiste balans gevonden dient te worden tussen het belang van het lokaal bestuur om adequaat geïnformeerd te worden en het belang van de AIVD om bepaalde informatie geheim te houden. (...) Concreet zal de lijn van het rapport van de commissie Holtslag, vastgelegd in het rapport "Vaste verbindingen", verder worden doorgezet. De AIVD zal zich meer nog dan in het verleden, op basis van dit rapport, richten op een directe relatie met de korpschefs. In de gesprekken over het IBP worden afspraken gemaakt over de mogelijkheid voor het hoofd RID om rechtstreeks informatie te delen met de korpschef, indien de situatie daarom vraagt. Meer en meer komt de korpschef op die manier in "positie" om "zijn" burgemeester adequaat te informeren. Daarnaast zal de AIVD in regulier overleg met de Raad van Hoofdcommissarissen deze thematiek aan de orde stellen en indien noodzakelijk nadere procedureafspraken maken.
Actie/toelichting AIVD	De versterking van de externe oriëntatie van de AIVD is één van de strategische doelstellingen van het hiervoor beschreven project "Bruggenhoofd". De accountmanager lokaal bestuur vervult hierin een belangrijke rol. Het eerdergenoemde team dat onder meer belast is met begeleiding van de productie van Regionale Inlichtingenbeelden faciliteert de informatieverstrekking aan het lokaal bestuur.

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007
Aanbeveling 24	In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld wanneer een opsporingsonderzoek van de politie een inlichtingentraject van de AIVD dreigt te doorkruisen, is het van belang om de afstemming tussen beide taken in handen te leggen van de divisiechef die organisatorisch boven (onder meer) de RID is geplaatst. Vanwege de geconstateerde onduidelijkheid over de rol van deze divisiechef beveelt de Commissie de AIVD aan ook in de toekomst aandacht te blijven besteden aan de rol die een divisiechef in relatie tot de RID kan en mag innemen. (aanbeveling 6.7 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De AIVD erkent dat er onduidelijkheid bestond over de rol en de positie van de tactische chef van de RID, in veel gevallen de divisiechef recherche. Ook de verscheidenheid binnen de politie als het gaat over de positionering van de RID-en heeft dat beeld versterkt. De AIVD ziet het belang van de rol van de tactische chef en heeft inmiddels in overleg met de politiekorpsen ter zake een beleid vastgesteld. Hierbij is sprake van een algemene lijn, die ruimte biedt voor maatwerk op het moment dat de organisatievorm van de politie daarom vraagt. Uitgangspunt van het beleid is dat er een rechtstreekse lijn bestaat tussen de korpschef en de binnen het korps aangewezen artikel 60 functionarissen en dat vermenging van inlichtingentaken op grond van de Wiv 2002 en opsporingsactiviteiten worden voorkomen. Teneinde de tactische chefs te betrekken worden door de AIVD conferenties/themadagen georganiseerd en nemen zij deel aan een 2 daagse kennismakingscursus. In de praktijk is de onduidelijkheid over de rol van de tactische chef vrijwel opgehelderd.
Actie/toelichting AIVD	De rol en de positie van de Strategische chef van de RID is in onderling overleg met alle betrokken partijen bepaald en vastgesteld in formeel AIVD beleid.

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007
Aanbeveling 25	De Commissie beveelt aan voor de gevallen die zowel tot het interessegebied van de AIVD als dat van de MIVD behoren en waar de Koninklijke marechaussee informatie over kan hebben, gestructureerde afstemming te creëren. (aanbeveling 6.9 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De AIVD zal in overleg treden met de MIVD om te bezien op welke wijze een gestructureerde afstemming kan worden gerealiseerd indien er sprake is van een gemeenschappelijk interessegebied en beide diensten hun informatiebehoefte ter zake hebben neergelegd bij de BD-Kmar (in verband met artikel 62 Wiv 2002). Deze afspraken zullen in zowel het convenant tussen de AIVD en de MIVD als in het convenant tussen de AIVD en de Kmar worden vastgelegd.
Actie/toelichting AIVD	Dit punt staat op de agenda maar moet nog worden opgepakt. De praktijk van de afgelopen jaren heeft ook nog geen problemen blootgelegd. Nu de samenwerking tussen de AIVD en MIVD zich verder intensiveert, getuige onder meer de inrichting van gemeenschappelijke teams, wordt de kans op problemen bij het doen van artikel 62 meldingen door de BD-Kmar aan de AIVD en MIVD nog kleiner.

CTIVD nr. 16	Samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee
Datum vaststelling	19 december 2007
Aanbeveling 26	Er zal voor moeten worden gewaakt dat bij de inschakeling van de Bijzondere Dienst van de Koninklijke marechaussee voor zowel de taak op grond van de Wiv 2002, als voor de openbare orde-taak, vergelijkbare problemen ontstaan ten aanzien van de overlap tussen beide taken als bij de RID'en het geval is. (aanbeveling 6.10 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik onderschrijf de aanbeveling van de commissie. Hiervoor gelden dezelfde opmerkingen als onder 6.5, met dien verstande dat de gezagslijn binnen de openbare orde-taak wellicht nog complexer is vanwege de bijzondere positie van de Kmar op Schiphol. De AIVD is over deze ontwikkeling wel geïnformeerd maar ziet geen reden andere bedenkingen te hebben dan vermeld in de eerdere opmerkingen.
Actie/toelichting AIVD	De uitvoering van de openbare orde-taak van de BD-Kmar beperkt zich voor zover hier van belang tot bepaalde luchthavens. Serieuze problemen c.q. conflicten met de nationale veiligheidstaak hebben zich nog niet aangediend. Er bestaan nog geen formeel vastgelegde afspraken tussen de BD-Kmar en de RID-Kennemerland over de uitvoering van de openbare orde-taak op Schiphol.

Afwegingsprocessen met betrekking tot Mohammed B. (rapport 17)

In dit rapport zijn geen aanbevelingen opgenomen.

Nakoming van de toezeggingen van de Minister van BZK op de aanbevelingen van de Commissie (rapport 18a)

In dit rapport zijn geen aanbevelingen opgenomen.

De inzet van de af luisterbevoegdheid en de signaalinterceptie

CTIVD nr. 19	De toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie)
Datum vaststelling	7 januari 2009
Aanbeveling 27	De Commissie is van oordeel dat, nu de AIVD aangeeft dat het technisch niet mogelijk is te voorkomen dat sms-berichten met een stomme tap worden meegezonden en bij een stomme tap derhalve tevens kennis kan worden genomen van de inhoud van communicatie, een stomme tap valt onder de omschrijving van artikel 25 lid 1 Wiv 2002, namelijk onder 'elke vorm van telecommunicatie'. De Commissie beveelt dringend aan dat de AIVD bij een stomme tap de minister van BZK om toestemming vraagt op de wijze die in artikel 25 Wiv 2002 is voorgeschreven. (aanbeveling 10.1 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik deel deze opvatting van de commissie niet. Ik ben van mening dat de commissie de geconstateerde problematiek op een verkeerde wijze benadert. De AIVD wil uitsluitend actuele verkeersgegevens ontvangen en doet daartoe conform artikel 28 Wiv 2002 een verzoek aan de desbetreffende aanbieder van

	<p>telecommunicatie. Het is dan toch de omgekeerde wereld dat als enkele aanbieders méér verstrekken dan gevraagd, de AIVD daarom een andere procedure zou moeten volgen (in casu die van artikel 25 Wiv 2002). Teneinde deze onjuiste (en mogelijk onrechtmatige) handelwijze van enkele telecommunicatieaanbieders te voorkomen heeft, mede naar aanleiding van de bevindingen van de communicatie op dit punt, onlangs overleg plaatsgevonden tussen de telecommunicatieaanbieders, het Openbaar Ministerie en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. In dit reguliere TACO-overleg (Telecommunicatie Aftap Coördinatie Overleg) hebben de telecommunicatieaanbieders aangegeven te onderzoeken welke maatregelen zij kunnen treffen teneinde te voorkomen dat in sommige gevallen SMS berichten onterecht worden meegestuurd bij een aanvraag actuele verkeersgegevens.</p> <p>Om de commissie op dit punt tegemoet te komen – het gaat hier uiteindelijk immers wel om een mogelijke schending van de persoonlijke levenssfeer, de oorzaak doet daar niet aan af – zal ik bevorderen dat de AIVD de bij de stomme tap spaarzaam meegezonden SMS berichten alleen inziet als ik daarvoor toestemming op grond van artikel 25 Wiv 2002 heb verleend. Derhalve zal de AIVD de SMS berichten, ongevraagd meegezonden bij de stomme tap, apart opslaan en pas in geval van een aanvraag en na mijn uitdrukkelijke toestemming kennisnemen van de inhoud.</p>
Actie/toelichting AIVD	Deze problematiek is kort na het openbaar worden van het rapport van de Commissie opgelost door de aanbieders. Door alle aanbieders worden inmiddels geen SMS berichten meer meegestuurd met de actuele verkeersgegevens.

CTIVD nr. 19	De toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie)
Datum vaststelling	7 januari 2009
Aanbeveling 28	De Commissie beveelt de AIVD aan om in een organisatieverzoek nauwkeurig te omschrijven waarom er sprake is van een organisatie, welke categorie personen uit de organisatie afgeluisterd kunnen worden en waarom wordt voldaan aan de wettelijke vereisten van noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit om die categorie personen uit de organisatie af te luisteren. Indien tussentijds een nieuw bekend geworden persoon wordt afgeluisterd, dan is het van belang om vast te leggen waarom deze persoon naar het oordeel van de AIVD valt onder de categorie personen die in het organisatieverzoek is genoemd. De Commissie heeft geconstateerd dat de AIVD in één geval geen duidelijk organisatieverzoek heeft geschreven, terwijl de AIVD tussentijds is gestart met het af luisteren van een nieuw bekend geworden lid van de organisatie. De Commissie acht dit onzorgvuldig en beveelt de AIVD aan om telkens wanneer de dienst een groep personen als organisatie wil af luisteren een duidelijk organisatieverzoek op te stellen. (aanbeveling 10.8 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	De Commissie heeft geconstateerd (pagina 26, boven alinea 6.2.2) dat de dienst in één geval geen duidelijk organisatieverzoek heeft geschreven, terwijl de dienst tussentijds was gestart met het af luisteren van een nieuw bekend geworden lid van de organisatie. Dit geval is bij mij bekend en inmiddels heeft de dienst het minder duidelijke organisatieverzoek aangepast aan de eisen die de commissie hieraan stelt.
Actie/toelichting AIVD	Zie de reactie van de minister.

CTIVD nr. 19	De toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie)
Datum vaststelling	7 januari 2009
Aanbeveling 29	De Commissie beveelt dringend aan de verzoeken om toestemming dan wel verlenging voor de inzet van art. 27 lid 3 sub a en b Wiv 2002 te voorzien van een op de selectiecriteria toegespitste motivering. (aanbeveling 10.13 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik ben het met de commissie eens dat in verzoeken om selectie op criteria zoals hier bedoeld gemotiveerd dient te worden waarom op de vermelde criteria dient te worden geselecteerd. Ik vind echter wel dat hier naar een modus moet worden gezocht die voldoende rekening houdt met de specifieke kenmerken van de onderhavige bijzondere bevoegdheid. Bij artikel 25 gaat het namelijk om een gerichte interceptie van telecommunicatie van een bepaalde persoon real time; voorts is daarbij om deze bevoegdheid te kunnen effectueren de medewerking van een aanbieder van telecommunicatie noodzakelijk. Bij de selectie op ongericht in bulk geïntercepteerde niet-kabelgebonden telecommunicatie gaat het er echter om dat achteraf (dus niet <i>real time</i>) in een enorme hoeveelheid bulk aan data een selectie moet worden toegepast. Dat vergt een geheel andere werkmethode. Zonder echter af te doen aan de bevindingen van de commissie op dit punt, is dit wel een punt van aandacht bij de beantwoording van de vraag op welke wijze aan de motivering van selectiecriteria als hier bedoeld invulling moet worden gegeven; de praktische uitvoerbaarheid dient nadrukkelijk in het oog te worden gehouden. Onlangs is hierover door de dienst met de commissie afgesproken dat zij in nader overleg gaan om te bezien op welke wijze de praktische uitvoerbaarheid die de dienst wenst, kan worden verenigd met de zorgvuldigheidseisen die de commissie terecht stelt in deze.
Actie/toelichting AIVD	Bedoeld nader overleg tussen de AIVD en de CTIVD moet nog plaatsvinden. De CTIVD heeft onlangs ingestemd met het voorstel van de minister om na het openbaar worden van het rapport van de CTIVD inzake de inzet van Sigint door de MIVD invulling te geven aan deze toezegging. Overigens is de motivering van de selectiecriteria reeds verbeterd, (mede) door gestandaardiseerde systemen die ruimte bieden een op het geval toegespitste motivering op te nemen.

CTIVD nr. 19	De toepassing door de AIVD van artikel 25 Wiv 2002 (aftappen) en artikel 27 Wiv 2002 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie)
Datum vaststelling	7 januari 2009
Aanbeveling 30	De Commissie beveelt de AIVD aan uitvoering te geven aan artikel 43 leden 2 en 3 Wiv 2002 - het verwijderen en vernietigen van ten onrechte verwerkte gegevens - met betrekking tot die gegevens waarover de Commissie in onderhavig rapport (inclusief de geheime bijlage) heeft geoordeeld dat zij ten onrechte zijn verwerkt. (aanbeveling 10.17 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik zal hieraan geen gehoor geven voor zover het betrekking heeft op die gevallen ten aanzien waarvan ik - in afwijking van hetgeen de commissie daaromtrent stelt - van oordeel ben dat de toepassing van de desbetreffende bijzondere bevoegdheid en de verwerking van gegevens wel terecht

	plaatsvonden. Voor verwijdering en vernietiging komen naar mijn mening alleen de gegevens uit de operatie genoemd in conclusie 7, in aanmerking. Voor wat betreft de operationele details zal de CIVD nader worden geïnformeerd.
Actie/toelichting AIVD	De desbetreffende gegevens zijn verwijderd en vernietigd.

Financieel-economische onderzoeken

CTIVD nr. 20	Financieel-economische onderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	4 maart 2009
Aanbeveling 31	De regeling van verstrekking van gegevens van de AIVD aan de Belastingdienst zoals neergelegd in het Convenant tussen deze diensten, is naar de letter niet in overeenstemming met de wettelijke vereisten die worden gesteld aan externe gegevensverstrekking. De Commissie beveelt aan het Convenant op dit punt aan te passen. (aanbeveling 6.1 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik acht het aangewezen de tekst van genoemde artikelen aan te passen, conform aanbeveling 6.1 van de commissie.
Actie/toelichting AIVD	Op dit moment is de AIVD met de Belastingdienst in gesprek over de samenwerking. Deze samenwerking zal worden geformaliseerd in een nieuw convenant. In dit convenant zal ook het door de CTIVD genoemde punt worden aangepast.

CTIVD nr. 20	Financieel-economische onderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	4 maart 2009
Aanbeveling 32	De Commissie constateert dat de AIVD een relatief nieuw inlichtingenmiddel ten onrechte niet heeft aangemerkt als een bijzondere bevoegdheid in de zin van artikel 20, eerste lid, onder b, van de Wiv 2002. De Commissie beveelt aan dat de procedure voor de inzet van het bewuste inlichtingenmiddel in overeenstemming wordt gebracht met de wettelijke vereisten van artikel 20, eerste lid, onder b, jo. artikel 19 en 33 Wiv 2002. (aanbeveling 6.5 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Ik merk op dat ik het standpunt van de commissie onderschrijf dat het bewuste middel moet worden aangemerkt als een bijzondere bevoegdheid in de zin van artikel 20, eerste lid, onder b, van de Wiv 2002. De procedure voor het bewuste inlichtingenmiddel is intern bekend gesteld en in de toekomst zal de juiste procedure worden gevolgd.
Actie/toelichting AIVD	De procedure voor bedoeld inlichtingenmiddel zal intern breder bekend worden gesteld dan aanvankelijk is gebeurd. Daartoe zal de procedure op korte termijn worden opgenomen in het Handboek inlichtingenwerk.

CTIVD nr. 20	Financieel-economische onderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	4 maart 2009

Aanbeveling 33	De Commissie constateert dat bij de inzet van een agent die intensief voor de AIVD werkte, aspecten van rechtmatigheid in het gedrang dreigden te komen, bijvoorbeeld doordat interne afspraken niet werden nagekomen. Zij constateert ook dat aan een aantal cruciale randvoorwaarden die gelden voor de intensieve inzet van een agent niet is voldaan en dat op het moment onvoldoende specifieke richtlijnen bestaan voor de inzet van een dergelijke agent. De Commissie beveelt aan op basis van de eindevaluatie van de agentenoperatie concrete aanbevelingen ten aanzien van de gesignaleerde knelpunten te formuleren. Om te voorkomen dat dergelijke situaties zich ook voordoen bij andere afdelingen binnen de AIVD is het aangewezen om de aanbevelingen dienstbreed te beoordelen op mogelijke toepassing en invoering. (aanbeveling 6.6 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Aanbeveling 6.6 van de commissie om op basis van de eindevaluatie concrete aanbevelingen ten aanzien van de gesignaleerde knelpunten te formuleren, en deze dienstbreed te beoordelen op mogelijke toepassing en invoering, zal worden opgevolgd.
Actie/toelichting AIVD	Onder aansturing en begeleiding van de eenheid Regie (en soms door de eenheid Regie) worden operaties geëvalueerd volgens een vastgesteld format. Dit is ook opgenomen in het Handboek inlichtingenwerk. Iedere evaluatie wordt afgesloten met een 'lessons learned'. De eenheid Regie haalt de rode draden uit de 'lessons learned' en belegt de hieruit voortvloeiende actiepunten.

CTIVD nr. 20	Financieel-economische onderzoeken door de AIVD
Datum vaststelling	4 maart 2009
Aanbeveling 34	Ten aanzien van de bevroeringslijsten acht de Commissie het wenselijk dat, zonder daarmee af te doen aan de verplichtingen van financiële instellingen, zowel bij mogelijke als bij exacte treffers het advies van de AIVD gevraagd wordt. Dit lijkt aangewezen vanuit het oogpunt van de zorgvuldigheid die past bij het uitvoeren van een ingrijpende maatregel als bevroering, en wel in het bijzonder vanwege het geregeld geconstateerde gebrek aan voldoende identificerende criteria in de bevroeringslijsten. (aanbeveling 6.10 van het rapport)
Reactie minister op aanbeveling	Dit ziet er aan voorbij dat op de financiële instelling de wettelijke verplichting rust om terstond over te gaan tot bevroering ingeval sprake is van een exacte treffer. Daarenboven geldt dat als eerst een advies van de AIVD moet worden afgewacht, de kans groot is dat de tegoeden aan de rekening worden onttrokken voordat zij kunnen worden bevroren. Er wordt daarom (vooralsnog) geen aanleiding gezien om ten aanzien van de huidige handelwijze een wijziging te initiëren of aan te brengen. Alle exacte treffers komen bij de AIVD. Indien wordt geconstateerd dat geen sprake is van een exacte treffer wordt dit via een ambtsbericht aan het ministerie van Financiën gemeld. Bovendien wijs ik er op dat de aanbeveling van de commissie noopt tot een wijziging van de terzake geldende regelgeving en het terzake geldende protocol, hetgeen niet, althans niet uitsluitend binnen mijn verantwoordelijkheid als minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties valt.

Actie/toelichting AIVD	<p>Voornoemd protocol geldt nog steeds. Op grond van deze procedure worden mogelijke en exacte treffers doorgegeven aan de AIVD.</p> <p>De AIVD doet in de praktijk naslag naar aanleiding van alle meldingen (mogelijke en exacte treffers) en indien blijkt dat met zekerheid sprake is van een exacte treffer, volgt in beginsel een ambtsbericht aan het ministerie van Financiën. Er volgt geen ambtsbericht als de AIVD of niet 100% heeft kunnen vaststellen dat het een 'hit' is of grote operationele belangen in de weg staan aan het uitbrengen van een ambtsbericht. In de praktijk wordt het ministerie van Financiën informeel geïnformeerd wanneer de AIVD klaar is met de check/naslag en of er een ambtsbericht volgt.</p>
---------------------------	---